

Die Gaste

Sayı: 9 / Eylül-Kasım 2009

3 Köln Radyosu 45 Yaşında

Köln Radyosu bir çeşit 'efsane', bir çeşit 'tarih' gibidir. Uzun yıllar Türkiyeli göçmen işçilerin, ülkeyle, birbirleriyle iletişimlerini, dünyada ve ülkede ne olup bittiğini öğrenmelerini sağladı. Köln Radyosu onlar için her şeydi. Memleket özlemiydi, insan sevgisiydi, dost sesiydi, bilgi kaynağı ve yaşadıklarını hissettiren bir sestiydi.

5 İçeride mi? Dışarı da mı?

Bütünleme ve içselleme tartışması, ekonomik, politik ve kültürel açıdan yüksek düzeyde gelişmiş toplumumuzda, hem özel demokratik anlayışa, hem de biçimsel olarak anayasa tarafından düzenlenmiş olan herkesin hukuksal eşitliğine aykırı olan mevcut toplumsal dışlanma biçimlerinden kaynaklanan çelişkiye doğar.

7 Okul Sistemimiz: Toplumsal Gerilimin Devindiricisi

Hala kilise okulları bulunan NRW'de katolik ve protestan ilkokullarının orta-sınıftan çocuklar için bir toplanma yeri olmasına yol açmaktadır. İnanılması güç, ama piyasa yönetiminin bereketine inançla tapanlar, özel okulları teşvik ederek seçiciliği ve toplumsal ayrımı azaltacaklarına daha da keskinleştiğini istiyorlar.

11 Söyleşiler

Biri: ... yani siyasi işlevinden... Buraya nerden geldik, nereye gidiyoruz...

Öteki: Nereye gideceğimiz önemli. Ama "nerden geldik" derken ne kadar öncesine gideceğimizi de saptamamız lazım. Nereye gideceğimizi tahmin etmek için, geçmişini bilmemiz gerekiyor mu? Önerim, sosyal yaşamın ilk kanıtlarına kadar gitmek, konuyu oradan alıp bu tarafa getirmek.

12 Almanya Türkçesi

Bilmiyorum, göçmenlere onların anadilinde seslenme çabalarıyla birlikte yaygınlaşan çevirilerin düşük dil seviyeleri sizin de dikkatinizi çekti mi? Ben bunu içler acısı bir durum olarak değerlendiriyorum. Acaba abartıyor muyum?

Bir Zamanlar.. Köln Radyosu

"Almanya'daki Türkler için Türkçe yayınına başlıyoruz. Hepinize kalpten selamlar."

Almanya'da WDR-Köln Radyosu'nun mikrofonlarından ilk kez duyulan bu sesin sahibi, Devlet Tiyatrosu sanatçısı Suna Sirmen Akbel'e aitti.

Eşi Can Akbel ile birlikte, uzun bir hazırlık döneminden sonra Köln Radyosu'nun Türkçe Servisinin ku-

ruluşunu gerçekleştirmişlerdi. Can Akbel, Münster Üniversitesi'nde ana bilim dalı "Publizistik" öğrenimini bitirdikten sonra tv stajını WDR televizyonunda yapmıştı. Çalıştığı çevre yabancı da değildi.

Bu ikili, ilk yayınlarını yaptıktan sonra programlarını zenginleştirmek için kolları sıvadılar. Suna Akbel haberleri okuyor, Can Akbel yorumları yapıyordu. Ken-

dilerine rahmetli Örsan Öymen de katıldı. Programlar, çok geniş olumlu yankılar uyandırdı. Hedef kitlenin beklentileri ışığında amaç, tarafsızlık ilkesine yönelikti.

Bu arada, haber açısından Türkiye Büyükelçiliği'nin, müzik açısından TRT'nin desteğini kazandılar.

Kimler vardı yayınlarda?

Can Akbel'in aklına gelen isimler (unutulanlar olursa bağışlansın): Örneğin spor saati TRT Spor Müdürü Kemal Deniz; Almanya içi röportajları ilgiyle izlenen, bugünün ünlü

yazarı Yüksel Pazarkaya; Turhan Dikkaya; Alman redaktör Erich Rotter.

Can ve Suna Akbel, üç yıl süren özverili çalışmalarından sonra Türkiye'ye döndüler ve Türkçe Servisini kendilerinden sonra görevi alacak arkadaşlarına bıraktılar. Suna Akbel, Devlet Tiyatrosu'ndaki, Can Akbel'de TRT'deki görevlerine dönerek emekli olana dek başarılı meslek yaşamlarını sürdürdüler. Can Akbel, sekiz yıldır İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Baskıya Girerken Son Dakika Gelişmesi

5 Kasım 2009

WDR-Funkhaus Europa yönetiminin Köln Radyosu'nun sabah 06.05-07.00 arasındaki bir saatlik Türkçe yayını kaldırma kararı aldığı duyuruldu. Köln Radyosu'nun sabah yayının yanında pazar günlerindeki akşam yayını ve yine pazar yayınlanan Türkçe bir magazin programının da iptal edildiği öğrenildi. Böylece haftalık 11 saatlik Türkçe yayınları 7 saate düşürülecek. Bu gelişmeyi onaylamayan Köln Radyosu Müdürü Serpil Eryılmaz'ın sabah yayınlarının kaldırılmasına itiraz ettiği, itirazının reddedilmesi üzerine istifa kararı aldığı bildirildi.

DIE GASTE

İKİ AYLIK TÜRKÇE GAZETE

DİL VE EĞİTİMİ GELİŞTİRMEK
İÇİN İNİSİYATİF e.V.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
(ViSdP): ZEYNEL KORKMAZ
(Duisburg/Essen Üniversitesi,
Türkçe Öğretmenliği Bölümü)
YAYIN YÖNETİMİ:
ENGİN KUNTER (Ref. Jurist)
GÜLDEN GÜNGÖR
OZAN DAĞHAN

İnternet Adresi
www.diegaste.de
E-Posta Adresi:
diegaste@yahoo.com

Dizgi:
Die Gaste Verlag
Baskı:
Hürriyet - Almanya

İÇERİK

Köln Radyosu 45 Yaşında	3	Söyleşi
İçeride mi? Dışarıda mı?	5	Prof. Dr. Willehad Lanwer
Öğrenim Desteği İçin Förderschulelerde Göç Kökenli Çocukların ve Gençlerin Durumu	6	Dipl. Päd. Mark Skripuletz
NRW Yerel Seçimleri ve Entegrasyon	7	Hıdır Eren Çelik
Okul Sistemimiz: Toplumsal Gerilimin Devindiricisi	8	Prof. Dr. Georg Auernheimer
Göç=Yarım Eğitim? (II)	9	Prof. Dr. Gazi Çağlar
Göç Bağlımlı Eğitim Politikasına Yönelik Eleştirel Düşünceler		
Türk-Alman İş Dünyasında Ana Dilin Önemi	10	Prof. Recep Keskin
Söyleşiler	11	Koral Okan
Almanya Türkçesi	12	Dr. Hakan Akgün
Spickmich.de Olgun Olmamaya Yetiştirme	13	Prof. Dr. Armin Bernhard
İnternetin Anonim Kullanımı Sayesinde Medeni Cesaretin Yok Edilmesi		
Göç Tarihinden Bir Kesit	14	Ozan Dağhan
15 Yıl Radyo Kassel	15	Talat Kaya
"Türk ve Arapların manavlıktan başka üretim işlevi yok"	16	Haber
Ruhr Kitap Fuarı Beşinci Yılında Kitapseverlerle Buluştu	16	Haber
TAM Yöneticisini Seçiyor	16	Haber
YEŞİLLER: İslam din dersi vermek için ana dil dersleri feda edilmemeli	16	Haber

Köln Radyosu 45 Yaşında

Serpil Eryılmaz ile Söyleşi

Die Gaste: Köln Radyosu bir çeşit 'efsane', bir çeşit 'tarih' gibidir. Uzun yıllar Türkiyeli göçmen işçilerin, ülkeyle, birbirleriyle iletişimlerini, dünyada ve ülkede ne olup bittiğini öğrenmelerini sağladı. Köln Radyosu onlar için her şeydi. Memleket özlemiydi, insan sevgisiydi, dost sesiydi, bilgi kaynağı ve yaşadıklarını hissettiren bir sestti.

Bu ses, yani Köln Radyosu bugün 45. Yılında. İlk Radyonun ilk sesi hangi tarihte dinleyicilere ulaştı ve ilk günlerindeki durumu neydi?

Serpil Eryılmaz: Köln Radyosu'nun ilk yayını 2 Kasım 1964. İlk dönemde ARD'nin Almanya çapındaki göçmen işçilere yönelik yayınları aslında İtalyanlarla başlıyor. Biliyorsunuz 1960'lı yıllarda başlıyor. İtalyanlar daha da önce geliyorlar. ARD çapında o zamanın misafir işçiler için kendi dillerinde anadili yayınlarına başlamak istiyorlar, çünkü o dönemde gelen işçilerin pek çok yönde bilgiye ihtiyaçları olduğu fark ediliyor. Dili bilmiyorlar ve dili öğrenmek için de fırsatları yok, çünkü çalışmak için geliyorlar. Ve Almanya çapında ilk yayınlar İtalyanca yayınlarla başlıyor, sonra bizim yayınlar başlıyor, arkasından Eski Yugoslavya, Yunanistan ve İspanya'dan gelenlerle yayınlar başlıyor. İlk kuruluş aşamasında Türkiye'den de çok tanınmış sesler var. Mesela Can Akbel ilk dönemin Köln Radyosu çalışanlarından birisi, eşiyile birlikte yapıyorlar ilk yayınları. Ondan sonra Örsan Öymen katılıyor, Örsan Öymen de çok bilinen bir isim, Türkiye'de önemli bir gazeteci. Altan Öymen var o dönemde. Aslında şu anda Türkiye'den pek çok anchorman o yıllarda değişik ülkelerde, değişik kentlerde, Köln Radyosunda çalışmışlar, muhabirlik yapmışlardır. Mehmet Ali Brand'ı, Ali Kırca'yı sayabilirim. Aklıma ilk gelen isimler bunlar. Tabii ki o dönemde sizin de söylediğiniz gibi, Köln Radyosu, Almanya'da yaşayan işçilerin haber alabilecekleri, Türkçe haber

alabilecekleri tek kaynak. Çok zor bir şekilde "Türkiye'nin Sesi" dinlenebiliyor, ama oldukça zor. Düzenli, her gün belirli saatlerde Türkçe yayın yapan tek yayın Köln Radyosu. Bütün Almanya çapında, sizin de söylediğiniz gibi, bir "efsane"ye dönüşüyor. Çoluk çocuk bütün ailenin dinlediği ya da fabrikada çalışma saatinde ise, kasete kayıt edilerek, sonra akşam eve geldikten sonra dinlenen bir yayın. Hem bilgi var bunda, hem Türkiye'den haber var, hem Almanya'da olup bitenler konusunda haberdar olmak var, hem de Almanya'daki sosyal haklar konusunda bilgi sahibi olmak var. Yani çok yönlü bir işlevi var o dönemde Köln Radyosu'nun. Diğer yayınlardan çok daha farklı bir işlevi var. Tabii bir de duygusal bağı var. Her akşam size Türkiye'den de seslenen bir ses olabilir, kendi içinizdeki ses de olabilir, çok farklı şekillerde tanımlamak mümkün. O dönemde anne-baba ile birlikte bizim yayınları dinleyen ya da dinlemek zorunda olan bugünün gençleri, ikinci, üçüncü kuşak hep diyorlar ki, "Köln Radyosunun başladığı anda susmak zorundaydık evde", "Babam bizi konuşturmazdı", "Susun! Köln Radyosu başladı!" diye, bütün aile hep birlikte dinlermiş. Yani sıra dışı bir iletişim organı o dönemde Köln Radyosu.

Die Gaste: Dinleyici kitlesinin o dönemde Köln Radyosuna yaklaşımı nasıl oldu?

Serpil Eryılmaz: Şimdi size bunu, Köln Radyosu'nda çalışan ilk kuşak diyebileceğim, onların bana aktardıklarından aktarabilirim, çünkü ben o yıllarda yoktum, doksanlı yıllarda başladım. Altmışlı ve yetmişli yıllarda çalışan, şimdi emekli olmuş arkadaşlarımızın aktardıkları... Tabii çok farklı yaklaşımlar da var. Birincisi güvenilir, objektif haber veren bir yayın organı. Türkiye'den ve Almanya'dan haber veren tek yayın organı. Ama bunun yanı sıra Türkiye'deki politik akımların Almanya'ya da yan-

sıdığını düşünürsek, atmışlı, yetmişli, hatta seksenli yıllarda o farklı politik görüşlerin de, kimisinin beğendiği, kimisinin eleştirdiği, kimi zaman topa tuttuğu ya da kimi zaman da şaha kaldırdığı bir yayın. Tabii herkesi memnun etmek her zaman için çok zordur, hele bir iletişim organı olarak çok zordur. Ama biz Almanya'da bir kamu özerk kurumunun yayını olarak, WDR'in ilkeleri paralelinde yayın yaparız. Bu da nedir? Objektif habercilik, güvenilir habercilik, haberi sinamak, bir kaç kaynaktan sinamak. Bir kaç kaynağa doğrulatmadığımız haberi vermeyiz. Ve Almanya'daki bu çok kültür-lülüğün, plüralizmin, bizim yayınlarımıza da yansması gerekir. Bugün bu görüş yer alır, yarın o görüş yer alır, bazen iki farklı görüş de bir arada yer alabilir. Ama şunu söyleyebilirim, Köln Radyosu, Almanya'daki bir gönül bağı, özellikle de birinci kuşak için.

Die Gaste: Bir yandan yaklaşık 3 milyonluk bir kitle Almanya'da kalıcılaşırken, di-

ğer yandan kitle iletişim araçlarının çoğalması (özellikle televizyon) Köln Radyosunun dinleyici profilinde değişikliğe yol açtı mı? Köln Radyosunun yayın içeriğinde buna bağlı değişim oldu mu?

Serpil Eryılmaz: Bu söylediğiniz dönem seksenli yılların başı, ondan sonra da bu gelişme doksanlı yılların ortalarına kadar da devam etti. Tabii ki o dönemde Köln Radyosu, özellikle Türkiye'deki özel televizyonların yayına geçmesiyle birlikte, ciddi bir dinleyici kitlesi kaybetti.

Bir de tam o dönemde başlayan bir tartışma vardı, özellikle de kamu özel kuruluşlarının anadili yayınları hakkında başlayan bir tartışmaydı. "Burada ikinci kuşak yetişti, şimdi üçüncü kuşak yetişiyor, Türkçe yayına gerek var mıdır!? Onlar da zaten Almanca biliyorlar!" Doksanlı yıllarda da bu yayınlar devam edecek mi, etmeyecek mi diye çok ciddi bir mücadele verdik. Yayınların sona ermesi açısından çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyaydık. Şöyle bir yayın bölgesinde kaybımız oldu: En başta Süd-

Die Gaste: Entegrasyon Alman kamuoyunun ve göçmenlerin gündeminden düşmeyen bir kavram. Dinleyici kitlenizin bu konuya yaklaşımları ve tepkileri nasıl oldu?

Serpil Eryılmaz: Burada çok tipik bir tepki var, biz hem Almanca hem de Türkçe yayınları izleyebildiğimiz için onu anlayıp izleyebiliyorum. Türkçe yayınlarda bu konu dile geldiği zaman, "Hayır, biz entegre olduk Almanya'ya, Almanlar bizi anlamıyor" diye bir savunma refleksi var. Öbür tarafta da, Alman medyası en uç noktaları, en uç örnekleri göstererek "nasıl entegre olmadılar" diye bir tartışma yürütüyorlar. Ben aslında bunu tam bir sağlıklı diyalogu olarak görüyorum, yani iki taraf da birbirlerini anlayamıyor. Ben bir tarafa haklı, bir tarafa haksız diyemeyeceğim. Bence Türkler bu savunma refleksinden vazgeçmeli, Almanlar

da anlamaya çalışmalı. "Burada bu kadar yıldır yaşayan insanlar ne yaparlar, neler düşünürler, neler hissederler, bizler onlara bu suçlamayı ya da bu tespiti yaptığımızda neden bu tepkiyi gösteriyorlar" diyerek onlar bunu anlamaya çalışmalı. Türkler de, "hayır öyle değil, biz aslında müthişiz, şöyle ve böyle başarılıyız. Bakın ne kadar başarılı Türklerimiz var"dan çok, "neyimiz eksik, neleri düzeltmemiz lazım, neden bizlere bu kadar entegre olamıyorsunuz suçlamaları geliyor, aksayan yerler nelerdir, entegre olmadığımız konular varsa oralarda kim, hangi hatayı yaptı da entegre olamadık?" diyebilmeli, yani çok ciddi bir sağlıklı diyalogu, birbirini anlayamama ve karşılıklı sürekli cepheleşme görüyorum. Buradan sağlıklı bir tartışma, sağlıklı bir sonuç çıkması mümkün değil.

Şimdi entegrasyon kavramının kimler tarafından ne kadar bilindiği tartışmalı bir şey. Herkesin entegrasyon anlayışı farklı, bir Alman politikacısına sorduğumuzda farklı, herhangi birahanedeki bir Almanca sorduğumuzda

farklı. Burada Türklerin yoğun bulunduğu Weidengasse'de bir markette bir satıcıya sorduğunuzda farklı, bir sosyal bilimciye sorduğumuzda farklı. Yani entegrasyon nedir? Onun bir tanımını yapıp, ondan sonra o bazda konuşmak lazım, çünkü herkes farklı bir şey anlıyor entegrasyondan. Ben entegrasyondan ne anlıyorum, onu söyleyebilirim. Entegrasyon, Almanya'nın yasalarına uyum demektir, özellikle de Alman vatandaşlığına geçtiğinizde ya da Almanya'da kalıcı olduğunuzda bu ülkenin yasalarına uymaktır. Ben sadece bunu yasal ve hukuki anlamda düşünüyorum. Anayasadır, hukuki düzenlemelerdir, bunlara entegre olunur, ama onun ötesinde nasıl entegre olunabilir ki? Türkiye'den gelen bir kültürel birikimim var, hadi bunu hemen şimdi çıkarıp atıyorum diyemem, mümkün değil böyle bir şey, insanın doğasına aykırı ve bu herkes için geçerli.

west Rundfunk (o zamanlar *Süddeutsche Rundfunk*'tu), o "artık Türkçe yayınlara gerek yok, ben Almanya çapındaki bu anlayıştan çıkıyorum" dedi ve ARD içindeki anlayıştan çıktı. Onların çıkması tabii ki ciddi maddi kayıplara yol açtı, çünkü eyalet kurumu olarak bu yayınlara destek veriyorlardı. Arkasından *Bayerischer Rundfunk* onları takip etti. *Bayerischer Rundfunk* aslında başından beri İspanyolca ve Yunanca yayınlar yapıyordu ve o yayınları da kapattı. Böylece biz güneydeki geniş yayın bölgesine artık seslenemez hale gelmiş olduk.

WDR'de o dönemde *Funkhaus Europa* yayınları başlatıldı. Bu kanal Almanya'daki göçmenlere yönelik bir yayın, ama aynı zamanda Almanlara, Almanya'da yaşayan göçmenleri de anlatan bir yayın, sanırım 16 dille yayına başladık. Bu bir dönüm noktası oldu, yani 1999'da *Funkhaus Europa* yayına girdi, biz de bu kapsamda yayınlarımıza devam etmeye başladık. WDR'in o dönemde çok ciddi bir potansiyel yakaladığını düşünüyorum. Daha sonra sabah yayınları başladı, öncesinde sadece akşam yayınları vardı. Sabah altı-yedi arasında. Böylece sabah yayınlarıyla, televizyon yayınlarından dolayı kaybettiğimiz dinleyicileri tekrar kazandık. Teknolojik olanaklar da bizlere çok yeni imkânlar sağladı, bunlardan biri internet. Mesela son üç yıldır internet radyomuz var, "Live-Stream" var ve doğrudan yayınlar dinlenebiliyor.

Die Gaste: *Hükümetin Entegrasyon politikasına Köln Radyosunun yaklaşımı nedir?*

Serpil Eryılmaz: Şimdi tabii ki uzun süredir Alman hükümetlerinin entegrasyon politikası yoktu. Aslında Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunun kabul edilmesi bile çok uzun bir dönem kapsıyor. Ancak Helmut Kohl'dan sonra Hristiyan Birlik Partileri Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunu kabul ettiler. Önümüzdeki dönem için çok umutsuz değilim, son derece umutlu ba-

kıyorum. Toplumun çok değişik kesimlerinde tartışmalara başlandı.

Köln'ün bu anlamda daha kültürlü, insanlarının çok daha hoşgörülü bir şehir olması nedeniyle bu izlenimi de edinmiş olabilirim, ama mesela kendi çalıştığımız yayın kurumu açısından da, *Funkhaus Europa*, bütün göçmenlere yönelik yaptığı yayınlarla giderek bir yükseliş içinde. Bu diğer grupları da kapsıyor. Örneğin *Funkhaus Europa*'nın müzik redaksiyonunun düzenlediği partilere baktığımda son derece olumlu bir tablo var.

Die Gaste: *Köln Radyosunun gelecekteki açılımları neler olacaktır?*

Serpil Eryılmaz: Tabii bizim geçmişten gelen bir takım olumlu yönlerimiz var, onları hiç bir şekilde kaybetmek istemiyoruz. Güvenilir kaynak, güvenilir habercilik, objektif, çökyönlü olmak, farklı görüşleri bir arada sunabilmek ve tartıştırmak, bunlar temel ilkemiz. Bunlardan hiç taviz vermeden görevimizi sürdürmek istiyoruz. Temel amacımız, aslında Almanya'daki çok farklı meslek grupları ve çok farklı kökenden gelen Türkiyelilerin ihtiyaçlarına yanıt verebilmektir. Bu sosyal alanda olabilir, kültürel alanda olabilir, dille olabilir, bir de haber kaynağı olarak olabilir. Temel hedeflerimiz bunlar ve bunu sürdürmek.

Yayın politikamız da son dönemde dünya politikasıdır, Türkiye'deki olaylara artık çok ayrıntılı girmiyoruz. Bizim yayın politikamız, yayın konularımız daha çok Almanya'daki Türkiye kökenli insanları ilgilendiren sorunlar. Bu alanda Alman medyasında ve Türk medyasında yer almayan özel haberler yapmak hedefimiz. Bütün bunları yaparken de, tabii ki Türkçe gazetecilik yapabilecek genç kadroları yetiştirmek ve onları yetiştirip, başka alanlarda da çalışabilmelerini sağlamak bir diğer amacımızdır.

15 Ekim 2009

Die Gaste: *Burada kalıcılaşan bir kitle söz konusu. Bu kitle açısından tabii ki Anadili derslerinin uygun bir düzeyde yürütülmemesi veya aksamalar nedeniyle Anadiline hakim olunamaması olgusunu ortaya çıkartıyor. Bunun yanı sıra dillerin karıştırılması gibi zor koşullar mevcut, çevirinin doğru yapılması bu bağlantıda medyaya belirli görevler de yüklüyor. Buradaki sorunu nasıl çözebiliriz?*

Serpil Eryılmaz: Şimdi tabii görevlerden önce çok ciddi sorunlar yaşıyoruz, iki dile de hakim genç gazeteciler bulabilme konusunda büyük sorunlar yaşıyoruz. Ya Türkçeleri çok iyi oluyor, ya da yalnızca Almanca çok iyi oluyor. Oysa ki işimiz gereği her iki dili ve her iki ülkeyi iyi bilen, özellikle de Almanya'yı Alman politikasını ve gündemini iyi takip edebilecek derecede Almanca bilen insanlarla çalışmamız gerekiyor. Tabii üstelik meslek açısından da çok iyi birer gazeteci olmaları gerekiyor. Burada çok ciddi bir sıkıntı yaşıyoruz. Bir kaç yıl öncesine kadar bu kadar sorun değildi, giderek daha büyük bir sorun olduğunu düşünüyorum. Bir kere aileye çok önemli bir görev düşüğünü düşünüyorum, çünkü bize başvuranlara bazen bakıyorum, Almanya'da doğmuş, büyümüş, hiç Türkiye ile ilişkisi olmamış, ama temiz, güzel bir Türkçeyle geliyor. Nerede Türkçeyi öğrendiniz sorusuna, "evde" diye cevap veriyorlar, okulda diye cevap verene çok az rastladım, yani "Alman okulunda öğrendim Türkçeyi" diyenine. Sadece bir kaç istisna, hemen isimlerini de sayabileceğim: Ömer Polat, Özgü Polat, Gelsenkirchen'de ilk onlar başlatmışlardı "Abitur"da Türkçe seçmeli dersi. Mesela onların yetiştirdiği öğrencilerden bir kaç tane var burada bizlerle çalışan. Bu gönül çırpıntısıyla, bu işi yapan bazı Türkçe öğretmenlerinin desteğiyle, bir de elbette ailelerin desteğiyle çok temiz Türkçe konuşan gençler de gelebiliyor. Medya olarak tabii ki bizler, Türkçeyi ancak güzel ve düzgün kullanarak katkıda bulunabiliriz, medyanın en önemli görevi Türkçeyi bozmamak, bu bir! İkincisi, ama tabii ki biz Türkçe öğretemeyiz, böyle bir görevimiz yok. O, bu işin uzmanlarının yapması gereken bir şey. Medya şöyle bir katkıda bulunabilir: Anadili derslerinin kesintiye, tırpana uğramaması için, yapılan politikada bu konuların mücadelesini desteklemesi, yayınlarda buna yer vermesi gerekiyor. Bu tür katkısı olabilir medyanın, ama iş elbette daha çok politikacılara ve eğitimden sorumlu olan uzmanlara düşüyor, en başta da öğretmenlere düşüyor.

13 Şubat 2010
Duisburg-Essen Üniversitesi

Konuşmacılar:
Prof. Dr. Rolf WERNING
(Hannover Üniversitesi Felsefe Fakültesi Dekanı)
Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
(Gazi Üniversitesi
Zihinsel Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı)
Prof. Dr. Wolfgang JANTZEN
(Bremen Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali UÇAR
(Alice Salomon Fachhochschule Berlin)
Dr. Berrin BAYDIK
(Ankara Üniversitesi
Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı)
Zeynel Korkmaz

İçeride mi? Dışarıda mı?

Özel eğitim pedagojisi ve özel pedagoji alanında yürütülen entegrasyon (*bütünleşme*) ve içselleme (*inklusion*) tartışmalarına yönelik notlar

Evangelische Fachhochschule Darmstadt Prof. Dr. Willehad LANWER

Yönlendirici Bir Giriş

Bugün özel eğitim (*Heilpädagogik*) pedagojisinde ve özel (*Sonderpädagogik*) pedagojide, entegrasyon ve içselleme kategorileri üzerine bir tartışma yürütülmektedir. Bu tartışma, sadece kavramlarla yapılan basit bir oyun değildir; tersine, burada, engelli olan ya da özürli durumda olan kişilerin yanı sıra, sosyo-ekonomik açıdan oldukça mağdur bir gerçeklikten gelen ve/ya da göçmen kökenli olan çocuklar ve gençlerin de içinde yer aldığı toplumsal dışlanmayla ilgili temel bir sorun söz konusudur. Örneğin Pisa araştırmaları, Almanya'nın, eğitim edinilmesinin ailenin gelirine ve eğitimine olağandışı düzeyde bağımlı olduğu ülkeler arasında bulunduğunu açığa çıkarmaktadır. Bir insanın kökeni, katılımı ve dışlanmayı belirlemede ve Almanya'daki eğitim sistemi gözle görülür biçimde bu bağımlılığı aşamamaktadır. Bu da somut olarak şu anlama gelmektedir: Almanya'da nüfusun %10'u, ne bir Hauptschule diplomasına, ne de tamamlanmış bir meslek eğitimine sahiptir.¹ Bu olgu, son dönemde "eğitim yoksulluğu" olarak tanımlanmaktadır ve bu durumda olan bir kişinin zaten daralmış olan iş pazarında hemen hemen hiç şansı yoktur.² Eğitim yoksulluğu, sonuçta toplumsal yoksulluğa dönüşmektedir, yani yoksul olan kişi, daha ilk baştan daha olumsuz başlangıç koşullarına sahiptir. Bunun yanı sıra, eğer kişi, Almanya'da doğmamışsa ya da Almanya'da doğmamış ailenin çocuğuyorsa, eğitim sistemimizde daha da olumsuz sonuçlar almaktadır.³

Eğitim ve öğretim açısından entegrasyon ve içselleme tartışması, her zaman toplumun içinde ya da dışında bir özne olma sorunu, yani içeride ya da dışarıda olma sorunu olmuştur. Entegrasyon ve içselleme tartışması, ekonomik, politik ve kültürel açıdan yüksek düzeyde gelişmiş toplumumuzda, hem özsel demokratik anlayışa, hem de biçimsel olarak anayasa tarafından düzenlenmiş olan herkesin hukuksal eşitliğine aykırı olan mevcut toplumsal dışlanma biçimlerinden kaynaklanan çelişkiden doğar. Toplumsal eşitsizliğin en uç biçimi olarak anlaşılması gereken toplumsal dışlanma, öznel olarak, aidiyet deneyimi ve toplumsal açıdan kabul görmek konusunda, bir başka deyişle yararsızlık ve işe yaramazlık duygusunda ifadesini bulabilir.⁴

Bu tartışmanın özel eğitim pedagojisi ve özel pedagoji için önemi nedir, daha doğrusu bu tartışma, bu pedagojik alanları için hangi sonuçlar doğurmaktadır? Bu sorunun yanıtlanması için, entegrasyonun (bütünleşmenin) Almanca konuşulan bölgelerdeki yaklaşık otuz yıllık gelişimine değinmek kaçınılmazdır; bu ilişki anlaşılmadan, entegrasyon ve içsellemeye ilişkin tartışma netleşmez.

Tarihsel Gelişimi İçinde Entegrasyon Gerekliliğine İlişkin Görüşler

Entegrasyonun gelişimi, temelde, "öteki"yle ilişkilerin

¹ Vgl. BELWE, Katharina: Editorial. In: Bundeszentrale für politische Bildung (Hrsg.): Aus Politik und Zeitgeschichte, B 21-22/2003, S. 3

² Ebd. S. 3

³ Vgl. ebd. S. 3

⁴ Vgl. HERKOMMER, S.: Ausgrenzung und Ungleichheit. Thesen zum neuen Charakter unserer Klassengesellschaft. In: ANHORN, R. / BETTINGER, F. (Hrsg.): Sozialer Ausschluss und Soziale Arbeit. Positionsbestimmungen einer kritischen Theorie und Praxis Sozialer Arbeit. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften 2005, S. 57-76

açıklığa kavuşturulmasıyla, yani insani eşitsizlik ve farklılıkla bağlantılı olarak kavranmalıdır. Entegrasyon, karşıtıyla, yani insanın "öteki" olma nedeniyle toplumsal dışlanmayla belirlenir. Entegrasyon istemi, kendiliğindenliğe değil, tersine katılım ve dışlanma bağlamına denk düşer. Wolfgang JANTZEN bu ilişkiyi şöyle ortaya koyuyor: "Kim entegrasyondan söz ediyorsa, dışlama karşısında sessiz kalmamalıdır. Ve kim dışlama karşısında sessiz kalıyorsa, entegrasyondan söz etmemelidir."⁵

Pedagoji alanlarında katılım ve dışlama arasındaki çelişki, yaklaşık 30 yıl önce Almanca konuşulan bölgelerdeki entegrasyon isteminin çıkış noktasıydı. Bu bağlamda Georg FEUSER'in⁶ geçen yüzyılın 70'li ve 80'li yıllarında geliştirdiği entegrasyon görüşünü anımsatalım. FEUSER'in görüşü, özürülüğün ağırlık düzeyinden bağımsız olarak tüm çocukları, gençleri ve yetişkinleri kapsamaktadır. Bu görüş, Bremen'de 80'li yıllarda, hem okul öncesi alanda hem de okulda pratiğe geçirildi.⁷ FEUSER'e göre, entegrasyon, özürli ve özürli olmayan, farklı dilden, dinden ve

Öyleyse dışlamayı engellemek ve katılımı sağlamak için, asıl olarak öğrenim alanlarının örgütlenmesi ve öğrenim süreçlerinin yapılandırılması açısından, önce bütünlemeden ne anlaşıldığının ve hangi eğitimsel gereklerin bu bağlamda türetildiğinin kapsamlı bir biçimde açığa kavuşturulmasına gereksinim var. Ancak bütünleme temelinde, yani ortak, dışlamayan ve ayırmayan, eşdeğer ve eşit haklarla katılımı ve ortaklığı olanaklı kılan bir kültür temeli üzerinde atılacak bir adımla, içsellemenin, yani kamuya odaklı, herkese yönelik bir yaşam kültürünün nasıl gerçekleştirilebileceği açıklığa kavuşmalıdır.

kültürden tüm insanların gelişme olanaklarının genişletilmesi için birlikte yaşama ve öğrenme alanlarını korumayı ve yeniden düzenlenmesini ifade etmektedir. Bu, sadece bireylerin engelliliği ve ayrı gelişim düzeyleriyle değil, aynı zamanda onların başka dil, din, milliyet ve kültürleriyle de nitelenen çokyönlülükle, tüm yaşama ve öğrenme alanları içinde öğrenme ve yaşamının olanaklı kılınısıyla ayrışma ve birleşme süreçlerini aşan bir reformun çıkış noktasıdır.

Entegrasyon, entegre edilebilir/entegre edilemez kişiler ayrımı yapılmaksızın "öteki" olması nedeniyle insanların farklılaştırılması ve ayrıştırılmasının aşılmasıdır, ama diğer taraftan, belirli şahısların, maddi ve kişisel desteğin elde edilmesinden kaynaklanan farklılaşması yalın bir toplumsal gerçekliktir. FEUSER'in anlayışına göre, bu durumda entegrasyon gerekliliği (sözcüğün gerçek anlamı: döndürme gerekliliği), yalnızca özel eğitim pedagojisi ve özel pedagojiyle değil, genel pedagojiyle de bağlantılıdır.

⁵ JANTZEN, W.: Das Ganze muß verändert werden. Zum Verhältnis von Behinderung, Ethik und Gewalt. Berlin: Edition Marhold 1993, S. 67

⁶ Vgl. FEUSER, G.: Allgemeine integrative Pädagogik und entwicklungslogische Didaktik. In: Behindertenpädagogik 28 (1989) 1, S. 4-48; ders.: Behinderte Kinder und Jugendliche. Zwischen Integration und Aussonderung. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1995; ders.: Erkennen und Handeln. Integration – eine condition sine qua non humaner menschlicher Existenz. In: Behindertenpädagogik, 43. Jg. Heft 2/2004, S. 115 - 135

⁷ Vgl. FEUSER, G.: Gemeinsame Erziehung behinderter und nicht-behinderter Kinder im Kindertagesheim. Ein Zwischenbericht. Bremen 1984; FEUSER/WEHRMANN, Ilse: Informationen zur gemeinsamen Erziehung und Bildung behinderter und nichtbehinderter Kinder (Integration) in Kindergarten, Kindertagesheim und Schule. Bremen: Selbstverlag Diak. Werk Bremen e.V. 1985; FEUSER/MEYER, Heike: Integrativer Unterricht in der Grundschule. Ein Zwischenbericht. Solms-Oberbiel: Jarick 1987

En yoğun biçimde Almanca konuşulan bölgelerde görülen entegrasyona bu yaklaşım tarzı, son otuz yılda farklı pek çok entegrasyon çabalarıyla geliştirilmiştir.⁸ Bir bütün olarak belirtilmelidir ki, entegrasyon kavramı, bugün çok ayrıntılı teorik görüşler ve pratik uygulamalar alanıyla bağlantılıdır. Bugün entegrasyon faaliyetleri, hem teorik yorumlanışlarıyla hem de pratik gerçekleştirilişleriyle çok uyumlu değişimlerdir. Bu nedenle de entegrasyon, pedagoji alanlarında kesinlikle gerçekleştirilmiş olarak değerlendirilemez. Ama en azından başarısız olarak da görülemez, çünkü **entegrasyonun kendisi** 30 yıl önce yoktu. Yani teorik görüşler ve pratik gerçekleştirilmelerle çok az uyum gösteren bir alanda çeşitli entegrasyon çabaları vardır ve var olmayı sürdürüyorlar. Farklılıklar, örneğin konumların ve karşıt-konumların formüle edilmesinin ötesinde açıklayıcı bir söyleme **evrilemeyen** bütünleyici (entegre) süreçlerin içeriksel biçimlendirilişinde ve pratik gerçekleştirilişinde kendisini açığa vurmaktadır. Entegrasyona ilişkin gerekçelendirmelerdeki ve uygulamalardaki bu farklılıklar, içselleme tartışmasının arka planındaki çerçeveyi oluşturmaktadır.

Entegrasyonun Gelecekteki Gelişimi İçselleme mi?

Bugünkü tartışmalarda entegrasyon kavramının içselleme kavramıyla değiştirilmesi talep edilmektedir. Bunlar arasında HINZ⁹, 30 yıl önce başlayan çabaların entegrasyonun ayrırtıcı pratiğine henüz bir karşı görüş niteliğini taşıyamamasını ya da artık taşıyamamasını ve zihinsel engelli ve özürli durumda olan insanlarla sınırlı kalmasını bunun nedeni olarak göstermektedir. Aynı savı savunan THEUNISSEN, içsellemeyi, entegrasyondaki ilerlemenin durgunlaşmasına bir yanıt olarak değerlendirmekte, ve ona göre içselleme, itici güç olarak, entegrasyon kavramının enflasyonist kullanımını yeniden canlandırmaktadır.¹⁰ SANDER¹¹, içsellemeyi, "uygunlaştırılmış ve genişletilmiş entegrasyon"la bağlantılandırmaktadır.

Irmtraud SCHNELL ve EIBECK'e göre, içselleme, "entegrasyondaki gelişmenin kararlı sürdürülüşüdür. 'Entegrasyon' kavramının, sistemi temelden değiştirmeden bir çocuğu mevcut sistemin içine almak olarak anlaşılmasından, içsellemenin tüm çocukların birlikte eğitim ve öğrenim hakkının kapsamlı bir reform süreciyle gerçekleştirileceğinden hareket eder."¹² İçsellemenin bu tanımlaması, FEUSER'in 30 yıl önce entegrasyon için talep ettiği, ama bugüne kadar henüz gerçekleştirilmemiş olanı tanımlar. Bu, şu soruyu ortaya çıkarır: temelde içsellemeyi entegrasyondan ayıran nedir ve daha da geliştirilmesi entegrasyonla

⁸ Vgl. u.a. EBERWEIN, H./KNAUER, Sabine (Hrsg.): Integrationspädagogik. Weinheim: Beltz Verlag 2002 (6. Aufl.);

⁹ Vgl. HINZ, A.: Von der Integration zur Inklusion – terminologisches Spiel oder konzeptionelle Weiterentwicklung. In: Zeitschrift für Heilpädagogik 9/2002, S. 354 - 361

¹⁰ THEUNISSEN, G.: Inklusion - Schlagwort oder zukunftsweisende Perspektive, in: Ders.; SCHIRBORT, Kerstin (Hrsg.): Inklusion von Menschen mit geistiger Behinderung. Zeitgemäße Wohnformen - Soziale Netze - Unterstützungsangebote, Stuttgart, 2006 S. 22

¹¹ SANDER, A.: Inklusive Pädagogik verwirklichen – Zur Begründung des Themas. In: Irmtraud SCHNELL/ Alfred SANDER (Hrsg.): Inklusive Pädagogik. Bad Heilbrunn/Obb: Klinkhardt, 2004 S. 12

¹² SCHNELL, Irmtraud / EIBECK, B.: Vorwort. In: BOOTH, T./AINSCOW, M./KINGSTON, Denise: Index für Inklusion. Frankfurt/M.: GEW 2006, S. 5

ilişkisinde neyi gösterir? FEUSER, bu tartışmayı son derece yapay, "modernist İngiliz söylemi" olarak değerlendiriyor ve onu şöyle eleştiriyor: "Bana göre, entegrasyon, özüllüleri mevcut, yapısal bir sisteme yerleştirmek ya da uygun hale getirmek demektir ve bu nedenle az ya da çok katılımı mümkün kılar, ve içsellemenin, sistemi değil, çocuğu ve onun bireysel varlığını baz alan 'gerçek', 'esas' ya da 'doğru' entegrasyon olduğu düşüncesi, Almanca konuşulan bölgelerdeki entegrasyon tarihine uygun değildir."¹³

Pedagojik Eylem İçin Yol Gösterici Kavramlar

Pedagoji uygulamalı bir bilimdir. Bu uygulama, pedagojinin farklı alanlarına odaklanır ve bu nedenle büyük ölçüde teoriye ve sonuçta kavramlara gereksinim duyar. Kategoriler, sadece eğitimsel faaliyetin yansıtılmasının arka planını oluşturmaz, aynı zamanda eğitimsel eylem açısından yol gösterici bir işleve sahiptir.

Entegrasyon odaklı pedagojik eylem, herşeyden önce, betimlenen temel toplumsal sorunların arka planında, yani

farklılaştırma ve ayrıştırmanın aşılmasında ve tüm çocuklar için katılımın sağlanmasında yol gösterici tasarımlara ve dolayısıyla yönlendirici kavramlara gereksinim duyar. Kategoriler ve taslaklar olmaksızın entegrasyonda izlenmesi gereken pedagojik ve eğitimsel eylem çizgisini bulmak mümkün değildir, diğer bir ifadeyle teorizisiz ve kategorisiz, çizgiden uzaklaşma ve kaybolma tehlikesi mevcuttur.

Tüm çocuklar için eğitimde ve okul öncesi eğitimde fırsat eşitliği, örneğin kendi bireysel özelliklerinden ve/ya da geldikleri koşullardan bağımsız olarak, yalnızca radikal bir reformla gerçekleştirilebilir. Bunun önkoşulu, farklılaştırma ve ayrıştırma süreçlerinin saptanması ve aşılması amacıyla, içerme ve dışlama arasındaki çelişkinin sistematik bir çözümlemesinin yapılmasıdır. Eğer önceden dışlamaya neden olan bu süreçler aşılamazsa, yinelenme tehlikeleri bulunmaktadır, bir başka deyişle, bu bir reform değil, tersine bir restorasyondur. Bu açıdan toplumsal, eğitimsel ve toplumsal politika boyutu vazgeçilmezdir. Bu boyutlar, entegrasyon ve dışlama süreçlerinin arka planını oluşturmakta ve pedagojik eylem alanları için uygun ortamlara işaret etmektedir.

Diğer bir ifadeyle, eğer entegrasyon ve içselleme ile ne anlatılmak istendiği anlaşılıyorsa, o zaman pedagoji alanında entegrasyon ve içselleme nasıl gerçekleştirileceği de belirgin olamaz. Kendi belirsizliği içinde kavramlar, pratik pedagojik eylem için yol gösterici niteliğini yitirir.

Öyleyse dışlamayı engellemek ve katılımı sağlamak için, asıl olarak öğrenim alanlarının örgütlenmesi ve öğrenim süreçlerinin yapılandırılması açısından, önce entegrasyondan ne anlaşıldığının ve hangi eğitimsel gereklerin bu bağlamda türetildiğinin kapsamlı bir biçimde açığa kavuşturulmasına gereksinim var. Ancak entegrasyon temelinde, yani ortak, dışlamayan ve ayırmayan, eşdeğer ve eşit haklarla katılımı ve ortaklığı olanaklı kılan bir kültür temeli üzerinde atılacak bir adımla, içsellemenin, yani kamuya odaklı, herkese yönelik bir yaşam kültürünün nasıl gerçekleştirilebileceği açıklığa kavuşmalıdır.

¹³ FEUSER, G.: Qualitätskriterien inklusiver Bildung. In: FEYERER/PRAMMER (Hrsg.): Qualität und Integration. Beiträge zum 8. PraktikerInnenforum. Schriften der Pädagogischen Akademie des Bundes in Österreich. Band 16. Linz: Universitätsverlag Rudolf Trauner 2004, S. 30f

Çeviri: Die Gaste

Öğrenim Desteği İçin Förderschulelerde* Göç Kökenli Çocukların ve Gençlerin Durumu

Dipl. Päd. Mark SKRIPULETZ Justus-Liebig-Universität Gießen, Institut für Heil- und Sonderpädagogik

Almanya'da eğitim sisteminde eşitsizliğe yönelik tartışmalar uzun bir geleneğe sahiptir ve eğitimde toplumsal ve mesleki konum açısından yoksulluğun bireysel sonuçları karşısında dikkate alınmalıdır. 70'lerin eğitim politikasının temel hedefi, "kırsal alandan gelen katolik işçi kızı" biçimindeki "durgun yetenek kaynakları"nın kullanılmasıydı. Her ne kadar uzun bir süredir okul istatistikleri bunu gösterdiği halde, ancak 2001 sonbaharında yayınlanan ilk PISA araştırmalarından sonra, Peisert'in kurgusal karakteri, "yeni" bir eşitsizlik özelliğiyle genişletilerek yeniden gözden geçirildi.

Giderek kamuoyunun ve bilimin ilgisi, göç kökenli öğrencilerin başarımlarını eksikliklerine yöneldi. PISA verileri, göçmen çocuklarının büyük bir bölümünün, bilgi toplumunun gerekliliklerini yerine getirememeleri endişesini yaratmaktadır. Her iki ebeveyni de göç kökenli olan öğrenci kitlesinin neredeyse yarısı, öğrenim engelli okullara aday sayılabilecek derecede az gelişmiş okuma becerilerine sahiptir. Onlar, PISA ölçütlerine göre en az iki okul yılı geride olmaya eşit görülebilecek "riskli öğrenciler" (beceri düzeyi I ve daha düşük) olarak tanımlanan gruba dahildirler. Böylece "öğrenim engelli" tanısı için, -zekâ düzeyinin yanı sıra- temel bir ölçüt ortaya çıkmaktadır.

Hiyerarşik olarak bölümlenmiş okul sisteminde beceri düzeylerinin dışında, eği-

time katılım, fırsat eşitliği açısından önemli bir göstergedir. Göç kökenli olan ve olmayan öğrenciler genel eğitim okullarına farklı yoğunlukta paylaştırılmış durumda. Bu bağlamda basit orantı geçerlidir: Okul türü ne kadar düşükse, göçmen payı o kadar yüksektir. Eğitimin en alt katındaki olaylara özellikle dikkat edilmelidir. Öğrenim desteği için *förderschule*lerde olduğu kadar başka hiçbir okul türünde göç kökenli çocukların böylesine göze çarpan bir yoğunlaşması görülmemektedir.

Federal ölçekte iyi biçimlendirilmiş *förderschule* sisteminde öğrenim engelliler, *förderschule* öğrencileri arasında açık farkla en büyük grubu oluşturmaktadır. KMK (Kultusministerkonferenz) istatistiklerine göre, 2006 yılında tüm çocukların ve gençlerin %5,8'i *förderschule*ye gitmektedir ve bunların yarısı öğrenim özüllü olarak sınıflandırılmıştır. Aynı zamanda *förderschule*ye gidenlerin oranı eyaletlere göre yüksek farklılıklar göstermektedir. Öğrenim engelli öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı, 2006'da %1 (Bayern) ile %5 (Mecklenburg-Vorpommern) arasında değişmektedir.

Kapsamlı ve farkedilebilir nesnel tanımlar testlere rağmen, *förderschule*ye gönderme işlemlerinde, sadece gelişigüzelliklere ilişkin değil, bu tanımlar kendisini sorgulayan başka bir çok bulgu da sayılabilir. Bu öğrencilerin gereksinimlerine bu kurumların yanıt verebileceği temel gerekçesi, sadece görgül (*ampirik*) açıdan çürütülebilir. Uygun maddi ve insan kaynaklarına rağmen, başarımlarda hiç bir artış gerçekleştirilmemekte ve yaklaşık her beş öğrenciden

biri, *hauptschule* mezuniyeti olmadan öğrenim engelli okullarından ayrılmaktadır. Başarımlarını teşvik eden etkilerin eksikliği, öğrencilerin damgalanmasıyla birlikte yürümektedir. Normal okullar ile *förderschule*ler arasındaki hareketlilik yalnızca bir yön tanımlanmaktadır: aşağı doğru. Seçmecilik, burada sadece bir sona ulaşmamakta, aynı zamanda göndermeler neredeyse hiç düzeltilmemektedir. Geline okula geri dönüş dörtte bir düzeyindedir.

Öğrenim engelliliğin oluşumu ve kaynağı için, sosyo-kültürel öğrenme ve yaşam koşullarının dayanak alınması gerektiği konusunda bir uzlaşma bulunmaktadır. Öğrenciler çoklukla gelişmeyi engelleyen ailesel çevrede yetişmektedirler. Öğrenim engelliler okulları "yoksulların, işsizlerin ve sosyal yardım alanların okulu" olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar Hans Wocken'e yapılan göndermelerde bu okul türünün toplumsal yapısı uygun biçimde tanımlansa da, yine de eksiktir, çünkü bir diğer risk faktörü olarak göç kökeninden bahsedilmemektedir.

Yabancı öğrencilerin *förderschule*lerdeki konumunu, Hessen örneğiyle açılmaya çalışalım, çünkü Hessen İstatistik Kurumunun bu konuya ilişkin güncel ve ayrıntılı verileri mevcuttur.

Kendi verilerine göre Hessen'de, Alman vatandaşı olmayan öğrencilerin %4'ünde öğrenme ağırlıklı özel pedagojik teşvik gerekliliği tanısı konulmuştur. Buna karşılık bu oran Alman çocuklarında %1,5'dur (2008/09 öğrenim yılı), 2,7'dir. Bu durum, yabancı gençlerin yerli okul arkadaşların-

dan yaklaşık üç kat daha fazla öğrenim engelliler okullarına gönderildiğini göstermektedir. Okul düzeyinde öğrenci kitlesinin %27'si yabancı çocuklardan ve gençlerden oluşmakta. Alman öğrencilerin artan öğrenci sayısı içinde aşırı ölçüde marjinalleştiği ve buna bağlı olarak da, öğrenime destek okulları (*Lernhilfeschool*), en azından Hessen'in Frankfurt ya da Offenbach gibi (her birinde yabancı öğrenci %50) büyük kentlerinde göçmen kurumları olarak tanımlanabilirler.

Bu genel karşılaştırmanın ötesinde, yabancı öğrenci kitlesinin tahlilinde özellikle farklı milliyetler sorusu bilgilendiricidir. Verilere göre, sayısal açıdan İtalyan, Türk ve eski Yugoslavya'dan gelen öğrenciler ağırlıktadır. Bu üç grup, Hessen'deki öğrenime destek okulları öğrenci kitlesinin yarısını oluşturmaktadır. Nüfustaki oranlarına göre bu öğrencilerin (İtalyan, Türk ve eski Yugoslavya'dan gelenler) %5,5, %4,5 ve %3 oranında öğrenime destek okullarına gönderildiklerini de belirtelim.

Ama resmi veriler büyük bir makyaj hatasına sahip: PISA ya da IGLU gibi okul başarımlarının tersine, göç olgusu aydınlatılmamakta, tersine yalnızca vatandaşlığa göre farklılıkları saptanmaktadır, ki bu da, zorunlu olarak, göçmen çocuklarının sayısının önemli boyutta az görünmesini beraberinde getirmekte. Biçimsel olarak bu durum, Alman asıllı Polonyalı ya da eski Sovyetler Birliği'nden gelen öğrenciler için de geçerlidir. Genelde onlara Alman vatandaşlığı verildiğinden sayıca o kadar azlardır ki, resmi istatistiklerde sıkça

*Yazar, yaygın kullanılan "Förderschule für Lernbehinderte" ("öğrenim engelliler için förderschule") yerine "Förderschulen für Lernhilfe" ("öğrenim desteği için förderschule") terimini kullanmaktadır. -ç.

görülen yabancı grupları arasında dahi yer almamaktadırlar. *Förderschule* alanında göç araştırmaları konusunda geniş kapsamlı çalışmalar çok eksiktir.

İşlemlenmeden (araştırmada, kavramları ölçülebilir kılma) bağımsız olarak, öğrenim desteği için *förderschule*lerde göçmen çocuklarının yüksek boyutlarda buldukları kesindir ve nereden kaynaklandığının açıklanması gereklidir. Bu nedenlerin aranması, öncelikle özel pedagojik teşvike gereksinimin olup olmadığının saptanması sorusuna götürür. Burada normal okul alanında gerçekleşen alışılmış geçiş

tavsiyeleriyle karşılaştırılmayacak nitelikteki karmaşık tanı kararları söz konusudur. Önkoşul, ortalama altı bir zekâ ile kültür tekniklerindeki başarımda (okuma, yazma ve aritmetik) iki-üç okul yılı geride olmanın bileşimidir. Sıkça gönderme yapılan iki açıklama çabası, göçmen çocuklarına neden daha sık özel pedagojik nitelikli bir destek gereksinimi raporu verildiğini kısaca gösterecektir:

Birincisi, öğrenim zorluklarının toplumsal kökenle bağlantılı olduğu artık saptanmıştır. Almanya'da göç kökenlilik, düşük sosyo-kültürel konumla paralellik gösterir.

Göçmen ailelerdeki olumsuz sosyalizasyon koşullarının olası bir neden olarak saptanabilmesi de mantıktır. Çocukların zihinsel gelişimi, ailenin toplumsal ve kültürel kaynaklarının hazır bulundurmasına bağlı toplam bir süreçtir. İsteklendirme gücü düşük aile çocukları, yaşamın belirleyici olan ilk altı yılında, bütün gelişim alanlarında kapsamlı eksiklikler biriktirmektedirler. Bu bağlamda, göçmen çocuklarının dilsel sosyalizasyonu belirleyici bir yere sahip. Ders diline yeterince egemen olamamaları, zorunlu olarak özel pedagoji raporu hazırlanmasıyla sonuçlanan, okuldaki başarısızlık

sürecine yol açmaktadır.

İkinci açıklama çabası, inceleme yöntemini ve özellikle zekâ (IQ) tanısını hedef almaktadır. Kuşku uyandırıcı olan, dilsel açıdan dezavantajlı olan ve kültür ağırlıklı test uygulamalarına dayanarak saptanan zekâ ortalamasıdır. Göçmen çocukları, testleri başarıyla yanıtlayabilmek için gerekli yazı dili becerisine ve kültürel önbilgiye sahip değillerdir. Bu testlerin sonuçları, çocukların ve gençlerin zihinsel yetenekleri hakkında görüş belirtmeye uygun olmadığı gibi, bunlardan özel pedagojik destek gereksinimi çıkartılamaz.

Çeviri: Die Gaste

NRW Yerel Seçimleri ve Entegrasyon

Hıdır Eren ÇELİK

Geçtiğimiz günlerde NRW'de bir yerel seçimi daha geride bıraktık. Milyonlarca Göçmen Alman veya Avrupa birliği üyesi ülkelerden birinin vatandaşı olmadıkları için yerel seçimlerden uzak tutuldu. Yerel seçimlere katılımın yüksek olmadığı bir ortamda milyonlarca göçmeni yerel seçimlerden dışarı tutmak entegrasyon ve uyum politikasına katkı sağlamadığı gibi, aksine haklı olarak göçmenlerde varolan dışlanma duygusunu daha da pekiştirmektedir.

1970'li yılların ortalarından beri birçok yerel inisiyatif tarafından sürekli gündemde tutulan yabancılara yerel düzeyde seçme ve seçme hakkı geçtiğimiz yıllarda birçok eyalet parlamentosunda ve Federal Parlamentoda tartışılmasına rağmen CDU'nun muhalefeti sonucu bir türlü gerçekleşemedi. Anayasanın değiştirilmesi gerektiği gerekçe gösterilerek sürekli engellenen mahalli seçme ve seçme hakkı uzun yıllardan beri Almanya'da yaşayan göçmenleri ve aile bireylerini rencide etmekle birlikte, bu in-

sanları yaşadıkları mahalli bölgelerde birlikte politik karar vermekten uzak tutmak, onları uyumdan uzaklaştırmakta ve arzulanan entegrasyon politikasını başarısızlığa uğratmaktadır. Uyum ve Entegrasyon'un başarılı olması için burda yaşayan göçmen kökenli vatandaşların eşit haklara sahip olması en temel şartlardan biridir.

Başarılı bir uyum politikası göçmen kökenli vatandaşlara her türlü sosyal, siyasal ve ekonomik eşit haklarının anayasal güvence altına alınmasından geçer. Yalnızca söylemde kalan eşitlik, eşitsizliği da-ha derinleştirip göçmenleri ve aile bireylerini toplumun dışını itmekle kalmayıp, aynı zamanda bunların ırkçı, milliyetçi ve fanatik dinci çevrelerce de suistimal edilerek maddi ve manevi olarak sömürülmelerine de ortam hazırlamaktadır. Nitekim NRW'nin bazı şehirlerinde yalnızca etnik ve dini temele dayalı kurulan seçmen inisiyatifleri eşit haklar mücadelesine katkı yerine zarar vermektedir. Eşit haklar mücadelesi Alman halkı, sivil inisiyatifleri, sendikalar ve siyasal partilerinin desteği olmadan gerçekleşemez. Elbette göçmen kökenli vatandaşlar hakları için mücadele etmeli ve örgütlenme-

lidirler. Ama toplumsal ve siyasal mücadele de hedefe ulaşmanın tek yolu Alman halkıyla bütünleşerek, onun kitle örgütleri içinde örgütlenerek toplumsal bir baskı yaratmaktan geçer. Alman siyasal partileri bugünkü yapılarıyla göçmenleri kucaklamaktan uzaktırlar. Buna rağmen göçmeler ve özellikle Türkiye kökenliler en büyük göçmen grubu olarak siyasal partiler içinde örgütlenerek yerel düzeyde siyasal bir güç oluşturup bu partilerin yalnızca entegrasyon ve uyum politikalarını değil aynı zamanda sosyal, ekonomik ve eğitim politikalarının değişmesini sağlayabilirler.

Siyasal katılımçılık yalnızca seçme ve seçilme hakkı olarak görülmemelidir. Siyasal katılımçılık sosyal yaşamın her alanında örgütlenmektir. Göçmenler ve göçmen kitle örgütleri toplumsal yaşamda söz sahibi olmak için her türlü etnik ve dini ayrımcılığı temel alan örgütlenmeleri reddetmeli, göçmenleri toplumdan dışlayan her tür politik eğilime karşı aktif tavır almalıdırlar.

Başarılı bir entegrasyon eşit hakları temel alan birlikte yaşamdan geçer.

Armin Bernhard

Antonio Gramscis Politische Pädagogik

Grundrisse eines praxisphilosophischen Erziehungs- und Bildungsmodells

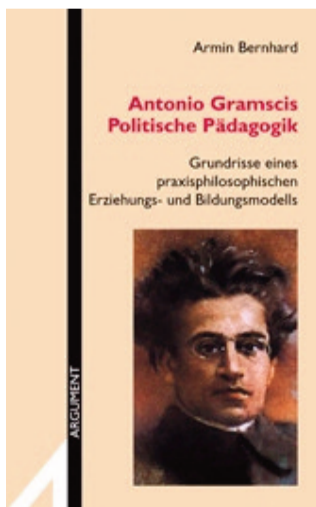
[Antonio Gramsci'nin Siyasal Eğitimbilimi. Praxis Felsefesinin Eğitim ve Öğretim Modelinin Temel Hatları]

Antonio Gramsci - mit diesem Namen assoziieren viele zunächst ein philosophisches Modell, sprach- und kulturtheoretische Analysen, Gesellschaftskritik, emanzipatorische Politikvorstellungen. Weniger bekannt ist die pädagogische Grundlinie, die sich durch die gesamte theoretische und praktische Tätigkeit des italienischen Philosophen zieht. Die vorliegende Studie erschließt die pädagogische Vorstellungswelt und die Bildungsmodelle Gramscis sowohl im Sinne einer geschichtlichen Rekonstruktion, als auch im Hinblick auf ihre Gegenwarts- und Zukunftsrelevanz. Analysiert werden Gramscis pädagogische und bildungspolitische Überlegungen vor der Inhaftierung sowie die in den Gefängnisschriften und -heften vorgenommenen erziehungs- und bildungstheoretischen Reflexionen. Zugleich wird die Frage aufgegriffen, wie Gramscis Bildungs- und Erziehungsvorstellungen heute weiterzudenken wären und welche Bereicherung in seinem Denken für eine emanzipative Erziehungswissenschaft liegt.

Aus dem Inhalt:

- * Ein stürmischer Lebenslauf in unruhigen Verhältnissen: Biographisch-politische Stationen des Lebens Antonio Gramscis
- * Pädagogik und Politik: Sozialistische Bildung in politischen Vereinen und Parteien. Bildungstheoretische und pädagogische Überlegungen Gramscis vor der Inhaftierung
- * Die theoretisch-inhaltliche Konzeption der geistigen Arbeit im faschistischen Kerker
- * Pädagogik, Erziehung und Bildung: Der erziehungs- und bildungstheoretische Bezugsrahmen
- * Pädagogik-Kritik und Gegenentwurf: Die Auseinandersetzung Gramscis mit Pädagogik und Schulreform und die humanistische Einheitsschule
- * Gramsci pädagogisch weiterdenken: Die Philosophie der Praxis als Grundlage einer kritischen Erziehungs- und Bildungstheorie
- * Konkrete Utopie im Niemandsland? Pädagogik und regulierte Gesellschaft

Glashüttenstr. 28 . 20357 Hamburg . Tel. 040 / 40 18 00 15 . Fax 040 / 40 18 00 20 . E-Mail: s.guenther@argument.de

Armin Bernhard
Antonio Gramscis Politische Pädagogik
[Antonio Gramsci'nin Siyasal Eğitimbilimi]

Argument Sonderband Neue Folge 301
280 Sayfa, 17,50 Euro.
ISBN 3-88619-351-9

Okul Sistemimiz: Toplumsal Gerilimin Devindiricisi

Prof. Dr. Georg AUERNHEIMER

"Aşağı yukarı beşinci sınıftan sonra, artık gerçekten sadece Türkler arasındaydık, artık hiç bir Alman öğrenci kalmamıştı" diye anlatıyor Gülmen¹, 23 yaşında Türk kökenli bir endüstri mekanikçisi. Gülmen'in bir *Hauptschule*'nin beşinci sınıfına gittiğini tahmin etmek zor değil. İnsan böyle anlatımları okuyunca, politikacılarımızın entegrasyon çağrılarını özellikle gülünç kalıyor. Çünkü okul sistemimiz, farklı etnik öğrenci gruplarının ayırımından sorumludur. Burada sorun, yalnızca ayrımcılık, yani toplumsal ilişkinin kesilmesi sorunu değildir. Okul sistemimiz bir çok göçmen çocuğuna fırsat eşitliğini esirgediğinden, etnik sınırlara göre toplumun bölünmesini desteklemektedir. Bu sistem, uluslararası okul başarı karşılaştırmalarının gösterdiği gibi, uluslararası alanda görülmedik ölçüde seçicidir. Üst ile alt beceri düzeyleri arasındaki farklılık, toplumsal zeminle yakından bağlantılıdır. Eğitim başarısı, başka hiç bir gelişmiş sanayi ülkesinde bu kadar ailenin toplumsal ve mali temeline sıkı sıkıya bağlı değildir. Yeni araştırmalara göre, fırsat eşitsizliği giderek artmaktadır. Ortalama olarak, özellikle aile dilleri Almanca olmayan, göç kökenli ailelerden gelen gençler kötü sonuç almakta. Onlar, eğitim araştırmacıları tarafından "risk grubu"na dahil edilmektedirler. Ama bu tanım ayrımcı değil, uyarıcıdır, okuldan ayrılanların neredeyse hiç şansı olmadığına işaret eder. Onlar için "işlevsel okuryazar" saptaması yapılmalıdır. Almanya'da basit matematiksel işlemleri bilmedikleri için "risk grubu"na dahil edilen gençler, bu bağlamda OECD ortalamasının üstündedir. Yukarıda sözünü ettiğimiz usta işçi, bu açıdan kıyaslanacak olursa çok şey başarmıştır. Okuldan ayrılan göç kökenli %40'ı meslek eğitime girme olanağı bulamıyorlar.

Fırsat eşitsizliğinin esas sorumlusu, çok bölümlü orta öğrenim sistemimizdir. Bu konuda uluslararası karşılaştırmalı araştırmalar çok önemli ipuçları vermektedir. Çünkü neredeyse diğer hiç bir ülkede böylesine katı dışsal farklılaştırma ve daha yüksek diploma yolundaki yarışta tüm geride kalanları toplayan (elbette, çoktan öğrenim özürlü oldukları için *Sonderschule*'lere atılmadıysa) bir okul biçimi –*Hauptschule* anlamında– mevcut değildir.

15 yaş grubunun ölçüldüğü *Pisa* araştırması ile *Uluslararası İlkokul Okuma Araştırması*'nin (IGLU) karşılaştırılması aydınlatıcıdır. *Pisa* araştırmasına göre IGLU'da ölçülen dördüncü sınıf öğrencilerinin alt ve üst başarı düzeyleri arasındaki fark çok

daha azdır ve toplumsal konumlarıyla olan bağlantı daha düşüktür. Bu da, başarımların çeşitliliğinde ortaya çıkan farkın orta öğretimde aranması gerektiğinin bir kanıtıdır.

Ama eğitim politikacılarımızın çoğunluğu bunu duymamazlıktan gelmektedir. Yetmişli yıllarda, göç toplumu için önemli olan verimli ve kapsayıcı bir okul sistemi oluşturma fırsatı kaçırıldı. İki Alman devletinin birleşmesi sırasında ortaya çıkan fırsat da algılanamadı. DDR'in okul sistemi uluslararası standartlara uygundu. Federal Almanya'nın bölünmüş okul sisteminde eğitim yollarının erken ayrılması, elverişsiz başlangıç koşullarına sahip öğrencilerin – buna bir çok göçmen çocuk dahildir– yaşlıları karşısındaki geri kalmışlıklarını ortadan kaldırma olanağını azaltmaktadır. Çocukların isteklendirilmesi için, altı ya da dokuz yıl birlikte öğrenim gördükleri okul sistemlerine göre daha az zaman kalmaktadır. Oysa uygun bir isteklendirmeyle, ayrı birinci dile sahip göçmen çocukları daha avantajlı bir durumda olabilirler. İskandinav ülkelerinde elde edilen başarımlar bunu göstermektedir. Ayrıca bu ülkelerde yaygın biçimde tam gün okulları bulunmaktadır. Alman ilkokullarında normal olan yarım günlük eğitim nedeniyle zaman sınırlıdır.

Hauptschule ya da *sonderschule*ye düşen çocuklar, genelde başarısız deneyimlerle biçimlenmişlerdir. Bu okul türlerinin diğer bir özelliği, sadece beklenti düzeyini düşürmekle kalmayıp, aynı zamanda başarımların da azaltmasıdır. Ayrıca, kentsel bölgelerdeki *Hauptschule*lerde hemen her öğrencinin dil eksikliği bulunmaktadır. On yıl kadar önce *Max Planck Enstitüsü*'nün Eğitim Çalışma Grubu'nun raporunda, *Hauptschule*yi normal olarak bitirenlerin konjonktürel değişime çok fazla bağlı meslekleri yapma olanağına sahip olduklarını ön görmüştü. Bugün ise, *Hauptschule*yi bitirenler bir çıraklık eğitimi için yer bulma olanağına neredeyse hiç sahip değildiler. Orta dereceli eğitim, çıraklık eğitimi için standart bir önkoşul olmuştur.

Öğrencilerin okul türlerine göre ayrıştırılmaları, toplumsal göndermeleri kalıcılaştırmaktadır; *Hauptschule*lerin "yabancılar okulu"na dönüştüğü yerlerde, göçmenlerin en alt konumda yer aldıklarına ilişkin toplumsal sunumu onaylar. Bu nedenle, interkültürel eğitim için bütün iyiniyetli girişimler engellenmektedir. Sadece kazananların değil, aynı zamanda kaybedenler de kendilerine ayrılan konumları ve yapılan göndermeleri üstlendikleri varsayılabilir. Böylece eğitim sistemimiz ırkçı bir dünya görüşünü teşvik etmekte, özellikle de örtük bir yetenek ideolojisine dayanmaktadır. Bu katılımcıların sistematik de-

neyimine dayanan "ırkçılığın gizli eğitim planı"ndan söz edilebilir. Her ne kadar resmi öğretim amaçları bunun tersi olsa bile.

Her zaman öğretmen meslektaşların gösterdikleri olağanüstü çabalar –bunun altı çizilmelidir– sayesinde, gençlerin motive edildiği, nitelik kazandırıldığı ve hatta bir çıraklık yeri sağlanabildiği *Hauptschule*ler bulunur. Ama bu durum, şimdi kırsal alanlarda bile istisnadır. Bir çok okulda yılginlık egemendir, ve bazen sadece öğrenciler arasında değil, öğretmen kadrosu içinde de bir boşvermişlik eğilimi başgöstermektedir. Aileler, genelde müdahale edecek durumda değiller, çünkü dile yeterince egemen değiller, çekiniyorlar ve ciddiye alınmıyorlar – bu durum da, bölünmüş sistemimizin sonucudur. Diğer yandan, toplumsal ve etnik ayırım, reform yatkınlığı düşük, pedagojik açıdan verimsiz bir lise yapısını güçlendirmektedir. Liselerde ailelerin çocuklarına destek verebileceklerinden yola çıkılıyor; bu nedenle de, öğrencilerin öğrenme koşullarını dikkate almaya gereksinim duyulmaktadır; bu koşullarda bireysel teşvikten söz etmek bile gereksizdir. İlkokullar, ailelerin destek verme yeteneğine sahip olmadıkları gerekçeyle "eğitimsiz" ailelerden gelen öğrencileri liselere yönlendirmemektedir. *Eğitim ve Bilim Sendikası*'ndan (GEW) Maria Demmer'e göre, dördüncü sınıfın sonunda karar verme zorunluluğunun baskısı, "mağdur etme yardımseverliği"ne neden olmaktadır.

Burada, özellikle eğitim sürecindeki geçiş eşiklerinde kurumsal ayrımcılığın tipik bir örneğiyle karşı karşıyayız. En genelde, ailenin toplumsallaşması ve destek potansiyeli bu tür kararların alınmasında belirleyici görünmektedir; bu, aynı zamanda, akademisyen çocuklarından farklı olarak, "sıradan insanlar"ın çocuklarının lise tavsiyesi alabilmek için neden ortalamanın üstünde bir başarı göstermeleri gerektiğini de açıklar. Bu durumdan göç kökenli çocuklar ve gençler özellikle etkilenmektedir. Böylece ticaret lisesi öğretmenin söylediği şu söz hiç şaşırtıcı değildir: "*Bir Türk kıızı olarak senin burada ne işin var?*"²

Okul sisteminin çok bölümlü olması, öğretmenleri daha okulun ilk yıllarında liseye uygunluk açısından klişe ayrımlara vb. teşvik ediyor. Sistem tarafından güdümlü, başarımları homojen öğrenim gruplarına çığınca bir odaklanış, eğitim tarzını etkilemekte ve tanı koyma ustalığının gelişmesine de olanak tanımamaktadır, çünkü

² Martina Weber, "Heterogenität im Schulalltag. Konstruktion ethnischer und geschlechtlicher Unterschiede" (2003), Leske & Budrich, Opladen. Yazar, burada sınıf gözlemlerini anlatmaktadır.

zayıf ya da zayıf görünen öğrencilerin her zaman "aşağıya" gönderilmesi olanaklıdır. Okul başarısı kıyaslamalarında, Almanya'daki öğretim kadrosunun tanı koyma bilgisinin yetersiz olduğu eleştirel biçimde kaydedilmiştir. Seçmeciler için not sistemi yeterlidir. Okul araştırmacısı Helmut Fend, bu bağlamda, "artıklardan arınma zihniyeti"nden söz etmiştir.

Diğer ülkelere kıyasla Alman eğitim sisteminin seçici etkisi, yarım gün okullarının eğitimsel olarak dezavantajlı çevrelerden gelen öğrencileri öğleden sonra kendi başlarına terk etmesiyle daha da zarar verici olurken, orta-sınıf aileden gelen yaşlılarını ise, her yönüyle başarılı bir kariyer için destek sağlamaktadır. Mevcut sistemde tam gün okullarına geçiş, şüphesiz, sadece ilkokulda –ya da tümleşik genel okullarda (*integrierten Gesamtschule*)– bir anlam taşır. "Daha iyi" ailelerin çocuklarının çoğunluğu, artık sıkça rastlanan "tam gün okulları"ndan ("*offene Ganztagschule*") uzak durmaktadır. Her ne kadar bu okullar desteğe gereksinimi olanlara yardımcı olursa da, toplumsal ayrımı ilkokul düzeyinde onaylamaktadır. Normalde tüm gün faaliyet, sadece kendileriyle işbirliği sözleşmesi yapılan fahri çalışanlar ve yarı profesyonellerin yardımıyla gerçekleştirilebilir. Çoğu durumda *Hauptschule*lerde çocukların sokaktan uzak tutulması için toplumsal ilgi önceliklidir. Bugün tartışılmakta olan bazı reform önlemlerinin, bölünmüş sistemden kararlı bir dönüş gerçekleşmeden etkilerini gösterip göstermeyeceğine ilişkin haklı kuşku bulunmamaktadır. Sistemden kaynaklanan zorunluluklar ve bunların ortaya koyduğu pedagojik yaklaşımlar yanlış değerlendirilmemelidir. İyiniyetli girişimler, her çocuk için ortak sorumluluk bilincinin sistemde demirlenmiş olmaması halinde, kolaylıkla karaya oturur. Tümleşik sistemler bunu zorunlu kılar.

Okul giriş bölgelerinin çözüldüğü ve ilkokul alanında özgürce bir okul türü seçimi uygulandığından beri, seçicilik açısından yeni bir dinamik gelişti. Bu dinamik, hala kilise okulları bulunan NRW'de katolik ve protestan ilkokullarının orta-sınıftan çocuklar için bir toplanma yeri olmasına yol açmaktadır. İnanılması güç, ama piyasa yönetiminin bereketine inançla tapanlar, özel okulları teşvik ederek seçiciliği ve toplumsal ayrımı azaltacaklarına daha da keskinleşirmek istiyorlar. 1992'den beri Bavyera'da özel okula giden öğrencilerin sayısı %52 ve özel okulların sayısı da %44 arttı. Özel okullar yükselen bir daldır. Eğer buna karşı siyasal bir tepki olmazsa, o zaman bir başka Gülmen de, ilkokulda bile kendi eşitleriyle birlikte kalmayı sürdürecektir.

¹ İsim değiştirilmiştir. Tez çalışması kapsamında (Köln Üniversitesi İnsanbilimleri Fakültesi) Lisa Rosen'in eski bir okul müdürü ve göçmen kökenli öğrencilerle gerçekleştirdiği röportajlardan alınmıştır.

Göç=Yarım Eğitim? (II)

Göç Bağlı Eğitim Politikasına Yönelik Eleştirel Düşünceler

HAWK - Uygulamalı Bilim ve Sanat Yüksek Okulu/Hildesheim Prof. Dr. Gazi ÇAĞLAR

Göçmenlerin eğitim felaketinin nedenleri

Eğer biz, bu eğitim sefaletinin bilimsel ve bilimsel olmadan saptanmış nedenleri üzerinde düşünürsek, elbette topluma, devlete ve onun yabancılar politikasına, yani diğer bir deyişle, bir süredir tanımlandığı biçimiyle göç ve entegrasyon politikasına başvurmalıyız. Çünkü eğitim, toplumda, toplumsal varlıklar tarafından ve toplumsal varlıklar için gerçekleştirilir ve gerçekleşir. Şu anda daha ayrıntılı olarak üzerine eğilemeden, genel toplumsal politikanın yaklaşık 2000'li yıllara kadar göç ve onun toplumsal sonuçlarına karşı inatla ve sistematik olarak derin bir umursamazlık içinde bulunduğunu kabul etmeliyiz. Almanya'nın bir göç ülkesi olmadığına varan bir söz karmaşasında ifadesini bulan bu umursamazlığı, göç araştırmacısı Bade, Almanya'nın bir "hayat yalanı" olarak tanımladı.¹

O günden sonra, her ne kadar içişleri politikacıları tarafından bunlar güzelleştirilerek "yüzyılın dönüm noktası" olarak pazarlanmış olsa da, doğru yönde atılan adımlar mevcut. Kanımızca bu adımlar başlıca üç tanedir: Birincisi, etnik vatandaşlık düzenlemelerinin gevşetilmesiyle, "yasal" olarak 8 yıldır Almanya'da yaşayan velilerin çocuklarına Alman vatandaşlığına geçiş imkânı sağlandı, ama o zamandan beri, bu yasanın içerdiği karşıt düzenlemeler nedeniyle vatandaşlığa geçiş rakamlarında köklü bir gerileme de ortaya çıktı (2000 yılında yaklaşık 187.000'den 2007'de 113.000'e²). İkincisi, entegrasyon kavramının, göçün sınırlandırılması ve yönlendirilmesine yönelik yasa kapsamına alınmasıdır, ama yine de şimdiye kadarki yabancılar politikasının ilkeleri önemli alanlarda hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Ve son olarak, AB'nin uzun süren baskısı üzerine çıkarılan genel eşitlik yasasının ayrımcılığa karşı unsurları, ki bu yasadaki şimdiye kadar daha çok Alman pilotların ve doktorların ve diğer meslek gruplarının yararlandığı görülmektedir.³

Ama aynı zaman diliminde yoğun gerileme gelişmeler de olmuştur:

Almanya'daki göç politikası iklimi son derece ideolojik nitelik kazandı; bilimsel temeli ve içeriği zengin olmayan, demokratikleşmedeki ilerlemeleri kayda değmeyen, politik ve ideolojik amaçlı bir dizi söylem ile görünmez yeni sınırlar hazırlandı.

¹ Bkz. Klaus J. Bade u. a., Migrationsreport 2004, Campus Verlag

² Bkz. http://www.bmi.bund.de/cln_012/nn_164920/Internet/Content/Themen/Staatsangehoerigkeit/DatenundFakten/Einbuengerungsstatistik.html

³ Bkz. Banu Banbal, Zwischen Anspruch und Wirklichkeit: Der Diskriminierungsschutz in der Arbeitswelt. Eine kritische Würdigung aus der Perspektive der Antidiskriminierungsberatung, in: Soziale Arbeit und Migration, Heft 3/4 – 2008, S. 268-274

İster paralel toplum⁴ ya da türban tartışmaları olsun,⁵ ister bir çok göç kökenli ve farklı kültürden insanlara, zorla evlilik ile anlaşılabilir evlilik arasındaki temel farklılığı göz ardı ederek, zorla evlendirmeye karşı çıkmamakla suçlamayı içeren zorla evlilik tartışması olsun,⁶ isterse 11 Eylül'den sonra müslümanlara karşı düşmanlığının yükselmesine yol açan, müslümanlara karşı toplu bir korku ve genel şüphe yaratan islami terör tartışması olsun,⁷ isterse de seçim kampanyalarının bir aracı haline dönüştürülen kriminal göçmen gençler tartışması olsun – bütün bu söylemler çoğunlukla belirli ortak yapısal nitelikler göstermektedirler: Skandallaştırma, kültürselleştirme, kolektif suç oluşturma, şüphecilik, gizli ya da açık her türlü tehdit. Bu tartışmaların, göçmenlerin Almanya'daki huzurlarını nasıl etkilediği ise, ya çok az araştırılmakta ya da hiç araştırılmamaktadır. Yapılacak araştırmalarda, bu tartışmaların çaresizlik ve reddedilmişlik duygusunu güçlendirdiği sonucunun çıkması kesinlikle sürpriz olmayacaktır. Bu söylemlerin sürdürülmesi büyük olasılıktır, çünkü bu tartışmalarda göçmenlerin bakış açısı ve yaşam tarzı ya hiç geçmemektedir ya da çok sınırlı olarak dile getirilmektedir. Göçmenler kabul edilmemekte ve toplumsal, kültürel ve bireysel açıdan da kabul görmemektedir. Bu söylemler doğal bir sınırı doğrulamamaktadır, tersine bu şekilde çizilmiş sınırlar bilerek yapılmış sonuçlardır.

Çoğu kez tek sesle "multikulti"den ve "yanlış hoşgörü"den yakınan söylemlerle desteklenen göç kökenli insanlar üzerine uygulanan politik ve hukuki baskı, Batılı-hıristiyan kültürü yönünde, diğer bir deyişle Alman kültürü ve devlet düzenine uyum yönünde genişletildi; bu, çoğu zaman da federal anayasal düzen ile genel kültürel uyum arasında gerekli ayırım göz önünde bulundurulmadan yapıldı. Federal düzeyde uygulamaya giren vatandaşlık sınavları, aile birleşimi örneğinde de olduğu gibi dil sınavlarının vize alımında zorunlu kılınması, göçmen nüfusun büyük bir bölümünde mutlak biçimde baskının artması ve durumlarının kötüleşmesi olarak algılanmıştır.⁸

Aynı zaman diliminde toplumdaki ırkçı saldırılar ve ayrımcılık arttı. Ağustos

⁴ Bkz. Gazi Çağlar, Scheinheilige Debatte: Parallelwelten, in: Starke Eltern –Starke Kinder, Ausgabe 2006, S. 140-143

⁵ Bkz. Heide Oestreich, Das Abendland und ein Quadratmeter Islam: Der Kopftuchstreit, Frankfurt am Main 2004

⁶ Bkz. Gaby Straßburger, Arrangierte Ehe: arrangiertes (Un-)Glück? Freie Partnerwahl bei arrangierten Ehen, in: Migration und Soziale Arbeit, H. 1 - 2006, S. 54-60

⁷ Bkz. Wilhelm Heitmeyer (Hg.), Deutsche Zustände, Folge 1-6, Frankfurt am Main 2002-2007

⁸ Bkz. Hauke Friederichs, Deutscher in drei Minuten, in: Die Zeit, 6.11.2008, s. 23

2008'de BM'in ırkçılık karşıtı komisyonu, Alman eyaletler raporunu, ırkçılığı sağ-radikalizme indirgeyen "eskimiş bir ırkçılık anlayışı"na dayandığı eleştirisiyle reddetti. Komisyona göre, Almanya'da ırkçılık, eyaletler raporunun içerdiği gibi, marjinal bir sorun değil, tersine, her şeyden önce yahudilerin, müslümanların, çingenelerin ve Romanların ve de iltica talebinde bulunan Afrikalıların karşı karşıya kaldıkları genel toplumsal bir sorundur.⁹ Bu alanda da, ırkçı saldırıların göçmen çevrelerindeki sosyopsikolojik sonuçlarına yönelik neredeyse hiçbir araştırma bulunmamaktadır. Böylesi bir toplumsal ortamda ve eğitim alanındaki tartışmaların büyük bölümünde, Almanya'nın göç tarihinde birikmiş bütün toplumsal çarpıklıklardan göçmenlerin kendisinin sorumlu tutulduğu izlenimi doğmaktadır: Onlar uyum sağlamadılar, dil öğrenmediler ve çocuklarına da öğretmediler, deyim yerindeyse farklı ve farklı olduğundan yanlış bir kültüre sahiptiler, kabul edilemez bir eğitim anlayışları bulunmaktadır, içe kapandılar ve entegre olmadılar, kadınları eziyorlar ve erkek çocuklarını paşa gibi yetiştiriyorlar. Şimdi, dramatik noktaları hiç eksik bırakmayan bu egemen söylem için, kendilerini uzman sanan, özellikle kitaplarının satışı lotoda altı doğruya eşdeğer olan, göçmen kökenli ve onların meşru temsilcisi olmakta son derece iddialı kadınlar göreve çağırıldı. Onların sesi, egemen baskın kültüre meşruiyet kazandırıyor görünüyor. Burada tümünden kaybolan ise, toplumsal gerçekliğin zengin dilidir, tıpkı, örneğin sadece homojen bir Alman kültürü olmadığı gibi, örneğin zorla evliliği onaylayan homojen bir Türk ya da Kürt kültürünün de olmaması gibi.

Şimdiye kadarki ciddiye alınabilecek araştırmalarda, tanımlanan eğitim durumundaki felaketin nedenlerini, okul ve eğitim sisteminin ayırıcı niteliği olarak kendi yorumumla sıralamak istiyorum: kültürel tanımlama ve toplumsal kategorileştirme kurulumu olarak eğitim sistemi; homojenleştirici etki yapan toplumsal ve etnik eleme sistemi olarak eğitim sistemi; etnik yapılandırma ve suçlama aygıtı olarak eğitim sistemi; toplumsal güç dengelerinin meşruiyet aygıtı olarak eğitim sistemi; hiyerarşik yapının standartlaştırılmış üretimi ve artan toplumsal eşitsizlik ve yoksulluk tehlikesi koşullarında yaşam fırsatlarının dağıtımı olarak eğitim sistemi. Bütün bu noktaların, burada yer alması mümkün olmayan ayrı bir tartışmaya ve tez çalışmasına gereksinim duyduğunun bilincindeyim.¹⁰ Ama kanımca, giderek yoğun bir

⁹ Bkz. Nissrine Messaoudi, UNO kritisiert Deutschland. Länderbericht spiegelt nicht realen Rassismus wider, Neues Deutschland, 16.8.2008 içinde.

¹⁰ G. Auernheimer (Hg.), Schiefelagen im Bildungssystem. Die Benachteiligung der Migranten-

bütünleşme içinde globalleşen bir dünyada, okul ve eğitim sistemini ulusal niteliğinden arındırmayı düşünmeye başlamamız gerekir; bu arındırma, aşırı ulusal yükünün eleştiriye dayalı yeniden düzenlenmesi ve aşılmasının ardından, sonuçta kökenden bağımsız olarak, sadece göçmen öğrencilerin değil, herkesin kendini global dünya için yetkinleştirebilmesini yerine getirmelidir. Elbette bunun için, çokdilliliği de ciddiye alan başka bir okul ve eğitim politikası gereklidir. Bir çok yönden bilgiyle bağlaşıklık kültürel ve etnik yapıların gücü, etnik-sınıf üzerindeki gerçek maddi egemenliğin bir sonucudur. Bizim, aşağıdan gelerek etnisizmin o inanılmaz yeniden üretim aygıtının altını oyan ve adil, insancıl bir topluma giden yolları gösteren stratejilere ihtiyacımız var. Özellikle göçmen kökenli insanlara ve ailelere burada sorumluluk düşmektedir, çünkü o küçük varlıkların gelecekteki çıkarlarını kendilerinden başka kimse sahip lenmeyecektir.

Bakış Açıları

2008 Ulusal Eğitim Raporu, "göçün sunduğu potansiyelleri geliştirmek ve yararlanmak" amacıyla "farklı bir eğitim politikası stratejisi" talep etti. Özellikle göçmen nüfus söz konusu olduğunda, her yerde "yarar" gündeme gelmektedir.¹¹ Göçmen nüfus bağlamında, bilim dünyası da dahil, insanın "yararının" anlamlandırılmasından ve tarihsel çağrışımlardan çekinilmemektedir. Çeşitliliklerin yönetimi (Diversity Management) kavrayışında da, çoğunlukla "fırsat olarak çeşitlilik" ve "kaynak olarak çeşitlilik" gibi belirsiz kavramlarla "insan sermayesi"nin topyekün seferber edilerek kullanılabilir kılınması söz konusudur. Toplumsal çeşitlilik olarak "çeşitlilik"e yönelik eleştirel anlayış, insanların ve kültürlerin ölçülebilir ve seferber edilebilir kaynaklara indirgenmesi tehlikesine karşı çıkabilmelidir ve de toplumsal eşitlik hedefini gözden kaçırmamalıdır. Egemen ekonominin mantığı, toplumsal nitelikli mantıktan son derece farklıdır. Çeşitliliğin ve farklılığın kabul edilmesi, sadece toplumsal ve politik eşit-

kinder, Opladen 2003; die IGLU-Ergebnisse auf: <http://www.erzwiss.uni-hamburg.de/IGLU/home.htm>; Deutsches PISA-Konsortium (Hg.), PISA 2000. Basiskompetenzen von Schülerinnen und Schülern im internationalen Vergleich, Opladen 2001; bkz. güncel Pisa araştırmalarının sonuçları için: http://www.oecd.org/document/37/0,3343,de_34968570_34968855_39066085_1_1_1_1,00.html; M. Gomolla / F.-O. Radtke, Institutionelle Diskriminierung. Die Herstellung ethnischer Differenz in der Schule, Opladen 2002; G. Lenhardt, Ethnische Quotierung und Gerechtigkeit im Bildungssystem, in: D. Kiesel u. a. (Hg.), Die Erfindung der Fremdheit, Frankfurt am Main 1999

¹¹ Autorengruppe Bildungsberichterstattung, Bildungsbericht 2008. H. Migration: http://www.bildungsbericht.de/daten/h_web.pdf

lilik hedefi bağlamında bir anlam taşıyabilir.¹² Yararlılık düşünüşünün ötesinde ve eğitimin ekonomik işlevlere indirgenmesinin reddedilmesinden sonra belirtilmelidir ki, eğitim, her şeyden önce ve birincil olarak bir insan hakkıdır.

Pazar köktencilüğünün neo-liberal üst düzey rahiplerinden finans sektörünün güncel "Waterloo"suna kadar herkesin çığırkanlıklarıyla üstünü örttükleri ve neredeyse hiç demokrasi içermeyen "ekonomi-nin şiddeti"ne karşı, mülkiyetin anayasal bağlayıcılığı bulunan kamu esenliği yü-

kümlülüğünü garantileyen, demokratikleştirilmiş bir ekonomiye gereksinmemiz var.¹³ Ve kamusal esenlik, ayrıca, göçmen kökenli insanların esenliğini ve sancılarını içermelidir; öylesine ki, demokratik eşitlik politikasının yanı sıra, göçmen kökenli insanlar için adına uygun bir etkin iş pazarına ve eğitim politikasına ihtiyacımız bulunmaktadır. Toplumsal ve eğitsel politikaların risk düzeylerinin toplu birikimi, yeterince bilimsel ön çalışmaları bulunan bu politikaları acil kılmaktadır. Toplumsal, kültürel ya da etnik köken, yaşamın insani biçimlendiril-

mesinde artık herhangi bir rol oynamadığında, adil bir eğitim ve okul politikasına sahip olacağız. Bunlar ise, toplumsal insanileşme ve demokratikleşme uğraşından bağımsız değildir. Ne kadar çok göçmen kökenli insan özgün talepleriyle bu toplumsal uğraşa katılırsa, bunların gerçekleştirilmeleri için olanaklar o kadar çok artacaktır. Tarihi bir dersi hiç unutmamalıyız: Çoğunlukları da kapsayan her genel toplumsal ilerleme, her düzelleme, başlangıcında azınlıkların bir talebi ve bir mücadelesidir.

Söze, ABD ile bitirmek için ABD ile başladım: Dünya genelinde bir çok insanın bakış açısından, Obama'nın ABD'deki başkanlığıyla bağlantılı olan simgesel başarı, Obama'nın bu başarıyla ne yapacağından bağımsız olarak, öncelikle azınlıkların uzun süren mücadelelerinin bir sonucudur.

¹² Bkz. Hubertus Schröer, Vielfalt gestalten. Kann Soziale Arbeit von Diversity-Konzepten lernen, in: Soziale Arbeit und Migration, Heft 1 -2006, S. 60-68

¹³ Oskar Negt, Die Gewalt der Ökonomie, in:

Çeviri: Die Gaste

Türk-Alman İş Dünyasında Ana Dilin Önemi

Prof. Recep KESKİN ATIAD (Avrupa Türk İşadamları ve Sanayicileri Derneği) Yönetim Kurulu Başkanı

İnsanlarımızın Anadolu'dan kalkıp, kendilerini ne beklediğini bilmeden, havasının, suyunun meçhul olduğu bir ülkeye zor koşullar altında gelmelerinin üstünden neredeyse 50 yıl geçti. Kasabalarında, köylerinde eşleriyle, dostlarıyla, akrabalarıyla vedalaşıp, anılarını yüreklerine kazıyarak, vatan havasını içlerine derin bir nefesle çekerek çıktılar gurbet yollarına. İnsanı farklı, kültürü farklı, ruhu farklı ve dili farklı bu ülkede sıcak bir karşılama beklemediler. Azimle, büyük bir özveri ile, sabırla, çoğu zaman bağrılarına taş basarak çalıştılar. İnsanlarımızı ayakta tutan, gözlerini kapattıklarında gülümsemelerini sağlayan, yüreklerindeki vatan hasreti ve burada aralarında oluşturdukları birlik ve beraberlik olmuştur. Kültürlerini, dillerini birbirleriyle paylaşabildikleri için olmuştur.

Tüm bu zorluklara ve eksikliklere rağmen Avrupa ve Almanya'daki Türkler, farklı alanlarda önemli başarılarına imza atarak buldukları ülkelerin vazgeçilmez birer parçası haline geldiler. Özellikle Almanya'daki Türk girişimciliği büyük bir potansiyel teşkil etmektedir. Türk girişimcileri bugün 72 binden fazla işletme, 350.000 çalışan ve 36 milyar euro'yu aşan yıllık ciro ile Alman ekonomisi için çok önemli bir güçtür. Almanya'daki Türk girişimcilerinin sadece Alman ekonomisine değil, aynı zamanda Türkiye ile olan yoğun ticari ilişkiler sayesinde Türkiye ekonomisine de katkıları büyüktür. İtina ile verdikleri emek sayesinde Türkler bugün, Almanya içerisinde 120'den fazla branşta faaliyet göstermektedirler.

Almanya ve Avrupa'daki Türk girişimciliği giderek daha da büyük bir ekonomik potansiyel oluşturuyor. Uzmanlar, Avrupa'daki Türk işletmelerinin sayısının önümüzdeki 10-15 yıl içerisinde 160.000'i bulacağını belirtiyorlar. Bu sayının artması ile yapılan yıllık ciro 90 milyar euro ve çalıştırılan insan sayısı 1 milyon civarında olacak. Dile kolay bu rakamların artması ile bu şirketlerde çalışacak olan iki-üç dilli kalifiye personel ihtiyacı ve bununla birlikte Türkçe'nin önemi daha da artacaktır.

Peki, Türklerin bu taktire şayan başarılarında Türkçemiz ne gibi bir rol oynuyor? 1960'lı yıllarda Almanya'ya geldiklerinden beri iştiyak ile işe sarılmalarına ve büyük başarılar elde etmelerine ana dilimizin ne tür bir etkisi oldu? Almanya'da artık dördüncü nesil yaşıyor. Doğan çocuklar iki dilli büyüyorlar. Bu durum hem ülke için bir zenginlik, hem de kendileri için büyük bir avantajdır. Alman

Alman şirketleri giderek daha sık Türkçesi iyi olan Türk kökenli elemanları işe alıyorlar, çünkü hem burdaki Türk kesimin hem de Türkiye'deki şirketlerin büyük bir ekonomik potansiyel olduğunu anladılar. Türkiye'de olan bir şirket ile rahatça iş görüşmesi yapabilmek bu beklentilerin başında geliyor.

toplumu, neredeyse 16 milyon göçmen kökenli insanın bir arada yaşadığı, birçok kültürün, dinin ve dilin bulunduğu bir toplum. Artık ne eğitim hayatında, ne de meslek hayatında başarılı olabilmek için tek dil konuşmak yetmiyor. En az bir yabancı dilin daha konuşulması her yerde temel bir zorunluluk olarak gösteriliyor. Ayrıca global bir dünyada yaşamamız, şirketlerin uluslararası ortamlarda da işbirlikleri oluşturma istekleri ve Almanya'daki göçmenleri de iş hayatında olası iş birliği için kazanabilme düşüncesinden yola çıkarak her branştan şirketler yabancı dil konuşabilen insanlar arıyorlar.

Yabancı dil öğrenebilmek ve diğer kültürleri anlayabilmek için de, bir insanın öncelikle kendi kültürünü, yani dilini anlaması ve bilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Ancak milli benliğinin farkında olan, kendi kültürünün verdiği özgüveni tadan kişiler yabancı bir toplum içerisinde kendini kabul ettirebilir ve hem günlük hem de mesleki yaşamda başarıyı elde edebilirler. Dili, sadece iletişim için kullanılan bir araç olarak düşünmek doğru değildir. Düşünce ile doğrudan bağlantısı vardır. Ana dilini doğru dürüst konuşamayan kişiler kendilerini iyi ifade edemezler, aynı çapta düşünce üretmezler, yabancı dildeki kelime karşılığını hemen bulamazlar.

Almanya'daki eğitim politikalarında ne yazık ki Türk kökenli göçmenlerin Türkçe öğrenmeleri konusu hep göz ardı edilmiştir ve politikacılar bugün de Türklerin topluma yeterince uyum göstermediğinden şikayet etmektedirler. Ana dili Türkçe olan çocuklar bu ülkenin bir parçasıdır ve gelecekte de bu ülkenin sınırları içerisinde olacaktır. Başarılı bir uyum demek, iş yaşamına girişte ve mesleki yaşamın her kademesinde eşit haklara sahip olmak demektir. Almancaya bu aşamaların her birinde ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, düzgün bir Almanca öğrenilmesinin gerekliliği aşikardır.

Ben size soruyorum, kendi kültürünü öğrenme, kendi dilini, milli benliğini edinme fırsatı verilmeyen kişiler nasıl meslek hayatında başarı elde edebilir? Daha doğrusu bu kişiler nasıl kalifiye bir eğitim alabilirler? Gerçek şu ki, ana diline hakim olan kişiler yabancı dilleri daha kolay öğreniyorlar ve bu dilleri daha başarılı kullanabiliyorlar. İnsanların yaşamında ve kişilik gelişiminde ana dil en önemli faktörlerden bir tanesidir. Böyle kişiler konuları daha çabuk kavriyorlar ve sosyal ilişkileri de daha kuvvetli oluyor. Kendi ana dilini düzgün konuşan kişiler yabancı dili de daha kolay öğrenip o dili daha düzgün konuşuyorlar. Özellikle Alman şirketleri giderek daha sık Türkçesi iyi olan Türk kökenli elemanları işe alıyorlar, çünkü hem buradaki Türk kesimin hem de Türkiye'deki şirketlerin büyük bir ekonomik potansiyel olduğunu anladılar. Türkiye'de olan bir şirket ile rahatça iş görüşmesi yapabilmek bu beklentilerin başında geliyor. Bu gibi durumlarda kültürel kökenimiz bizler için büyük bir şans, avantaj teşkil etmektedir. Ana dilinden yoksun olan kişiler bu potansiyeli ne yazık ki kullanamamaktadır.

16 milyon göçmenin yaşadığı Almanya'da ana dilini iyi konuşan insanlara giderek daha da fazla ihtiyaç duyulacaktır. Bir toplumun ve iş dünyasının sosyal yapısının iç dokusunu insanların ana dili oluşturur. 50 sene önce buraya gelindiğinde büyük önem taşıyan birlik ve beraberlik duygusu sadece o zaman için değil, bugün ve gelecek için de büyük önem taşımaktadır. Ne yazık ki oluşmuş olan bir dil kirliliği söz konusudur. Bu dil kirliliğinden kurtulmamız ve teyakkuza geçerek ana dilimizi gelecek nesillere önemle aktarmamız gerekiyor. Ana dilinden uzaklaşan kişiler zamanla hem kültüründen, hem manevi zenginliğinden, hem kökeninden hem de toplum içindeki vatandaşlık dayanışmasından ve birleştirici özelliğinden yoksun kalacaktır.

Gelecek nesillerin iş dünyasındaki fırsatlardan daha iyi faydalanabilmesi, "uyum" adı altında kendi kimliklerinden uzaklaştırılmaması ve kökenimizi unutmama adına ana dilimize gereken önemi vermeye davet ediyorum hepimizi. Bu bağlamda, Türkçenin ve Türk kültür derslerinin okullarda zorunlu ders olarak okutulması şarttır. Bilhassa gelecek kuşaklarımızın Türkçelerinin düzelmesi ile aidiyet duygularının güçlendirilmesi ve 50 yıldır verilen emeklerin kalıcı olması adına bu mukaddes bir görevdir ve hepimizin görevidir.

Söyleşiler

Koral OKAN

Biri ile Öteki'nin sohbetleri, kültür, sanat ve sosyal yaşamın diğer değerlerini, bunların siyasetle olan içiçe geçmişliğini içerir. Biri ile Öteki, "Sen, ben..." veya "diğeri" olabilir; isimler önemli değildir, sadece içerikler anlam taşıyacaktır.

Biri (der ki) : Merhaba... Bir söyleşi de biz yapalım...
Öteki : Merhaba... Memnuniyetle. İstersen, gel, sanatın sosyal işlevinden bahsedelim...

Biri: ... yani siyasi işlevinden... Buraya nerden geldik, nereye gidiyoruz...

Öteki: Nereye gideceğimiz önemli. Ama "nerden geldik" derken ne kadar öncesine gideceğimizi de saptamamız lazım. Nereye gideceğimizi tahmin etmek için, geçmişi bilmemiz gerekmiyor mu? Önerim, sosyal yaşamın ilk kanıtlarına kadar gitmek, konuyu oradan alıp bu tarafa getirmek.

Biri: Eh, öyle olsun...

Öteki: O zaman, halkımızın yaşadığı bölgeyi ve çevresini konu edelim.

Biri: Yani Anadolu, Trakya ve çevresi olarak da Yunan ve Mezopotamya halklarını mı kast ediyorsun,

Öteki: ...evet,

Biri: ... ve "sosyal yaşamın ilk kanıtları" dedin, yani tarih biliminden mi bahsedeceğiz?

Öteki: Sadece o değil, sözcük anlamı "efsane bilimi" olan "mitoloji" de var. Her halkın, çeşitli efsanelerini, destanlarını, kahramanlık öykülerini, inanç sistemlerini, tanrılarını, masallarını, insanların yaşam şekillerini, söylencelerini barındıran mitoloji... Kendi çağımızın uygarlığında sanata ve felsefeye bir göz atarsak, hemen her alanda (resim, heykel, müzik, tiyatro, edebiyat...) mitolojiyle burun buruna geliyoruz. Bu yüzden istiyorum ki mitolojiyi bilelim. Mitolojiyi, hayatı anlayabilmenin ve yorumlayabilmenin yöntemlerinden biri yapalım.

Biri: Yani, mitoloji bir bilim mi?

Öteki: Mitoloji kelimesi, Yunanca hikaye, efsane anlamına gelen "mit" kelimesi ile, söz veya anlatı anlamına gelen "logos" kelimesinden oluşmuştur. Mitler genelde sadece efsane ya da hikaye olarak görülse de, gerçekdışı ve metafiziksel yönlerinin yanı sıra, yazıldıkları dönemin inanç sistemini de tanımlarlar. Eski inanç sistemleri, ortaya çıktıkları dönemin (veya dönemlerin) sosyolojik, dilbilimsel ve sanatsal yapısı hakkında geniş bilgi sunarlar. Bu nedenle mitler ve mitoloji, tarihi anlamak konusunda büyük öneme sahiptir. İlkçağ, yani Antik felsefenin tam anlamıyla etkisi başlamadan önce, her toplumun bir yandan birtakım dini tasarımları –mitosları, efsaneleri– öbür taraftan da birtakım tarihi bilgileri vardı. Bu mitoslara, köklerinin tanrıda olduğuna inanıldığından dogmatik olarak inanılırdı. Mitolojide "Evren nasıl oluştu? İnsan nasıl ortaya çıkmış?" gibi sorulara cevaplar vardır. Önceleri bu cevaplara oldukları gibi hiç kuşku duymadan inanılırdı. Fakat öyle bir zaman geldi ki, insan, bu sorular üzerine düşünmeye başladı. İşte "felsefe"nin ortaya çıkmasında da bu "düşünme edimi" yatar. Mitolojinin verdiği cevaplar insanın merakını tatmin edemez hale gelince o sorular üzerine düşünölmeye, onlara akıl yoluyla cevaplar aranmaya başlanmıştır. Mitoloji, belki de, hem bir efsane, masal bilimidir, hem de tarih bilimine aittir. Masaldır, olgular dünyasında olmayacak kahramanları ve olay örgüleri vardır. Bilimdir, insanoğlunun bilinç veya bilicidışı yapılanmasının örneklerini taşıy mitoloji kahramanları ve mitolojik olaylar. Örneğin Tevrat'tan, (Tevrat'ta bir masal kitabı sayarsak) önceki döneme ait bir çok coğrafi bölge ve topluluk isimlerini öğreniyoruz. Tevrat tamamiyle Mezopotamya söylencelerinin asimile edilmiş halidir. Sümerlerin yaratılış hikayelerinden tutun da Gilgamiş Destanı'na kadar bir çok söylence Tevrat içerisinde asimileye uğramıştır. İnsanın balçuktan yapılma hikayesi tamamiyle Sümerlere aittir.

Biri: Gilgamiş, tarihte adı geçen ilk mitolojik insan kahramanı...

Öteki: Gilgamiş'in, bugün Irak'ta bulunan Uruk (Tevrat'ta Ereğ olarak geçiyor) şehrinin yarı insan yarı tanrı olan

kralı olduğu düşünölmüyor. Yarı hayvan yarı insan olan Enkidu'nun, yarı tanrı yarı insan olan Gilgamiş ile birlikte insanlaşma çabasını anlatıyor Gilgamiş Destanı. Ama Gilgamiş'in öyküsü, tamamiyle ölümsüzlük otu arayışı üzerine kurulmuştur. İnsanoğlunun hayatında bir kesinti olan ölümü yenmek için insanlar Gilgamiş'i yaşam otunu aramaya göndermiştir. Ne yazık ki Gilgamiş tam yaşam otunu ele geçirmişken elinden kaçırmıştır.

Biri: Hep, ölüme çare bulmak...

Öteki: Evet, mitolojik olay örgüleri tamamiyle güç üzerine kurulmuştur. Gerçek yaşamda kendi güçsüzlüğünün farkına varan insanoğlu, güçlülüğü tanrılara atfederken kendinde olmayan özellikleri yarattığı tanrılara atfetmiştir.

Biri: Tıpkı çağımızdaki gibi...

Öteki: Aynen... İnsanoğlunun kafasında ölüm hep bir muamma olarak kalmıştır. İnsanoğlu yaşam denen mecra da ölümsüzlüğü hep anlarda tadar.

Biri: Bunlara Ege mitolojisinde de raslıyoruz. Hem, sözcüğe yabancı olmayanlara ilk çağrışım yapan Ege, yani ağırlıklı olarak Yunan mitolojisi değil mi?

Öteki: Doğru, bunun böyle olması, birçoğunun şimdi bizim topraklarımız olan Trakya ve Batı Ege'de geçmiş olmasındandır. Bu yüzden, biz bu mitolojilere de, Anadolu mitolojisi olarak sahip çıkıyoruz.

Biri: Ege mitolojisinden bahsettiğinde, aklıma hemen Ege tragedyası geldi. Tarihin bu ilk tragedyalarının konu kaynağı mitoloji değil mi?

Öteki: Aynen öyle. Zaten efsaneler Yunan şiiirinin de kaynağı olmuştu.

Biri: Tragedyayı biraz açsak nasıl olur? Böylece asıl konumuza yaklaşmamız kolaylaşacak gibi...

Öteki: Tabii, ben de buraya gelmek istiyordum. "Tragedya" sözcüğü, Yunanca "tragoidia"dan gelir; tragos (keçi) ve oide (türkü) sözcüklerinin birleşmesiyle "keçilerin türkü" anlamına kullanılır.

Biri: Tragedyanın ortaya çıkış koşullarını anlatabilir misin?

Öteki: Bunun için, Zubritski, Mitropolski, Kerov'un "İlkel, Kölec ve Feodal Toplum" adlı yapıtından faydalanabiliriz: Yunanistan'da verimli topraklara sahip olmayan, ama gümüş, iyi cins kil, büyük mermer yatakları bakımından zengin olan Atina, zanaatçılık ve ticaretini çabuk kurdu. İyi limanlara sahip oluşu, denizciliğin ortaya çıkmasını kolaylaştırdı. Başlangıçta, yargıçların, rahiplerin ve askerî şeflerin görevlerini de kral (basileus) üzerine alıyordu. Kral, başkenti Atina olan Attika'yı yönetiyordu. Ama ekonomi geliştikçe iktidar, Öpatridlere, yani ileri gelen toprak sahiplerine geçiyordu. Halkın, yani demosun, bu değişiklikten kazanacağı bir şey yoktu. Öpatridler, Attika'nın en iyi topraklarını ele geçirdiler. Değişim genişliyor, tefecilik ortaya çıkıyor, borç karşılığı köleleşme yaygınlaşıyor, toplumsal savaşım keskinleşiyordu. Efsaneye göre, MÖ 621'de, Drakon, aşırı bir gaddarlığın yasalarını yayınlıyordu. Bu yasalar, özel mülkiyeti savunacak, ona zarar verenleri hiç acımadan cezalandıracaktı. Ama MÖ 6. yüzyılın başlarında, köleleşmiş olan halk içindeki karışıklıklar ciddileşiyordu. Aristokrasi, ödün vermek zorunda kaldı, çünkü hoşnut olmayanlar arasında zengin tüccarlar ve zanaatçılar da vardı. Bunlar, serveti ellerinde tutuyorlardı, ama pratikte, Areopaja (bilginler, yargıçlar meclisine) ve Yaşlılar Konseyi'ne ait bulunan iktidardan uzaklaştırılmışlardı. Tüccarlar, iktidarın, halkın dinsel törenlerini denetleyerek ellerinde tuttıkları etkin gücü hesaba katmamışlardı. Sonra, akıllıca bir taktikle iktidarın dinsel gücüne saldırmadan, halkın sevdiği ve halka daha yakın yeni bir kaynağı bulmuşlardı: Dionysos...

Aklımdayken hemen söyleyeyim, Dionysos hakkında başka bir kez bir söyleşi daha yapmamız gerekecek.

Akıllı tüccar sınıfı, Dionysos adına törenler düzenlemeğe başlayınca, törenler halk tarafından çok çabuk duyulmuş ve yaygınlaştırılmış, böylece Dionysos Şenlikleri başlamıştı... Atina'da devlet, giderek tiyatro özgürlüğünü kısıtlamak şöyle dursun, bu oyunların oynanabilmesi için ödenek ayırmış. Yani tiyatronun yapısındaki yüzlerce değişiklik ve gelişme ile geldiği günümüzde yaşananlara barksak, ülkemizde tiyatroya devlet tarafından ayrılan bütçe herhalde o günün şartlarıyla Antik Yunan'da ayrılan bütçeden daha az...

Biri: ... ve günümüz ülkemizde oyunun ismi yüzünden oynanması yasaklanan onca oyun, tiyatroların ödeyemedikleri sahne kiralaları, hatta kendi ceplerinden yaptıkları dekor ve kostümler var...

Öteki: Bir siyasal zorlamanın getirdiği tragedya, mitolojiye yeni bir soluk getirdi ve geniş bir ufuk açtı. Çünkü mitolojide idealize edilerek ya da süslenerek anlatılan olaylar ve bu olayların içindeki kahramanlar tragedya sanatı yoluyla Atina halkının özelliği ve tavri oluverdi; efsaneler yoluyla önemli gerçekler üzerinde duruldu.

Biri: Yani mitoloji ve tragedya, halkın eğitimi için en önemli unsurlardan biri haline mi geldi?

Öteki: Evet, gerçekten de öyle. Tragedya oyunu hem yaşam gerçeğine benzemeli hem de akla ve mantığa uygun gelmeliydi. Yapıtlarda oyun kişinin iç çatışmalarına yer verilmekte, karmaşık olan insan doğası hakkında çok yönlü düşünme sağlanmaktaydı. Kahraman konumundaki oyun kişisi, verdiği kararlar ve yaptığı eylemlerle sıra dışı bir duruma yol açıp tartışma başlatmaktaydı. Ve yerleşik dengelerin ve sınırların zorlanması üzerinde durulan bir olguydu. Koro, olaylara tepkisi, açıklama ve yorumlarıyla seyircinin düşüncesine yön vermekte, ayrıca tipler aracılığı ile sınıf ve zümre eleştirisi yapılabilmekteydi.

Biri: Yani koro, bir anlamda, çağımızdaki kamu oyununun medyaya yansımaları gibi bir şey mi?

Öteki: Karşılaştırma pek doğru değil. Koro, kentlin ihtiyaçları ve kadınlarından oluşuyor ve olaylara hiç karışmıyor, olup bitenlere seyirci kalıyordu.

Biri (Gülümser): Şimdiki iktidarların istediği gibi... Ayrıca bildiğim kadarıyla, oyunda bir kral, hiçbir zaman kötü özellikleriyle tanıtılmamış...

Öteki: Tragedyanın bir siyasal zor unsuru olduğunu görüyoruz. Yerleşik dengeler ve sınırların zorlanmasının "söz konusu" olmasına karşın, kralların hükümdarlık pelesininin altından tanrılar sopa göstermektedir. Tümel bilgi insandan esirgenmiştir, bütün bakış açıları kısmidir ve kesinlikle bu yüzden "beşer" şaşmaya yazgılıdır. Bu kurucu ilke, Antik Yunan tragedyalarının dokusuna öylesine sağlam biçimde işlenmiştir.

Biri: Yani tragedya, siyasal oluşumların geçmişini izleyebileceğimiz ve de dersler çıkarabileceğimiz bir türdür...

Öteki: Kuşkusuz böyle. Ve daha ötesi de var. Tragedya bize, insanın ve tiyatronun insanlık tarihindeki maddi üretim koşullarının tarihi ile birlikte ve ona tabi olarak gelişmekte olduğunu göstermektedir. Ve giderek, şu arzuyu dile getirmek istiyorum: Günümüzde tragedya, eski tarihsel bir döneme ait, yaşamsallığını yitirmiş bir gösterim biçimi olarak değil, bugün halen geçerliliğini sürdüren insan varoluşuna özgü temel kavram ve çatışmaların tartışılabilirdiği, siyasi olarak açığa çıkarılabildiği bir oyun alanı olarak işlev görmelidir. Bunun için de sosyal görevlerinin bilincinde olup "tiyatro toplum içindir!" diyebilecek tiyatro insanlarına gereksinimiz var.

Biri: Çok doğru. Söyleşimizi bugünlük bitirelim artık. Sağlıcakla kal.

Öteki: Sağlıcakla kal.

Almanya Türkçesi

Dr. Hakan AKGÜN

Bu yazımı son günlerde dikkatimi çeken Almandan Türkçeye yapılan çevirilerle ilgili endişelerimi dile getirmek ve "Die Gaste" okurlarıyla tartışmak amacıyla yazıyorum.

Bilmiyorum, göçmenlere onların anadillerinde seslenme çabalarıyla birlikte yaygınlaşan çevirilerin düşük dil seviyeleri sizin de dikkatinizi çekti mi? Ben bunu içler acısı bir durum olarak değerlendiriyorum. Acaba abartıyor muyum? Vereceğim örneklerle bu görüşümü somutlaştırmak, durumu niye içler acısı olarak değerlendirdiğimi dile getirmek istiyorum.

Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi artık birçok çeviride Türkçe harfleri üreten tuş programlarının kullanılması bile gerekli görülmemektedir.

„Mutlu olan onlardır ki, anlayanlardır, kendilerinde eleştiride bulduğunda kendilerini düzeltebilenlerdir“

(Shakespeare, 1602)

Sayın Hastamız,

sizin fikriniz bizim için önemli! Hastahanimizde kendinizi iyi hissetmeniz bizim arzumuzdur ve bizim için çok önemlidir. Onun için bizim Hastahanimizde edindiğiniz tecrübelerimize ihtiyacımız var. Onlardan ders alıp kendimizi düzeltmek isteriz.

Bundan dolayı evimizde bir Şikayet Yönetimi ithal edildi.

Eğer tesfikleriniz veya düzeltme önerileriniz olursa bize aşağıdaki yollardan ulaşabilirsiniz:

direkt ve kişisel Bize yönelik ki, en kısa zamanda bir çözüm bulmak için uğrasıda bulunabilelim, sizin rahatınız için. Bunun dışında tüm tesfikleriniz ve düzeltme önerileriniz Şikayet Yönetimine alınacaktır.

anonym Soru kagidimizi doldurup hasta istasyonumuzda mevcut bulunan mektup kutusuna atınız. Bunlar sürekli bosaltılıp merkez bir noktadan değerlendiriliyor.

yazili Tesfiklerinizi veya düzeltme önerilerinizi bu adrese gönderebilirsiniz.

„Glücklich sind die, die erfahren, was man an ihnen aussetzt und sich danach bessern können“

(Shakespeare, 1602)

Sehr geehrte Patientin, sehr geehrter Patient,

Ihre Meinung ist uns wichtig! Wir möchten gern, dass Sie sich in unserem Haus wohlfühlen, das liegt uns besonders am Herzen. Deshalb bitten wir Sie um Ihre Erfahrungen, die Sie in unserem Haus gemacht haben. Wir möchten daraus lernen und uns verbessern.

Aus diesem Grund wurde ein Beschwerdemanagement in unserem Hause eingeführt.

Sollten Sie Anregungen oder Verbesserungsvorschläge haben, erreichen Sie uns auf folgenden Wegen:

direkt und persönlich Sprechen Sie uns an, wir sind bemüht möglichst sofort eine Lösung zu finden, damit Sie sich wohlfühlen. Darüber hinaus werden all Ihre Anregungen und Vorschläge in unserer Qualitätsmanagement übernommen.

anonym Füllen Sie unseren Fragebogen aus und werfen ihn in den auf der Station befindlichen Briefkasten. Dieser wird regelmäßig geleert und von einer zentralen Stelle ausgewertet.

schriftlich Schreiben Sie uns Ihre Anregungen oder Verbesserungsvorschläge an folgende Adresse:

Artık her bilgisayar sistemlerinde çeşitli dillerdeki harf ve işaretleri üreten programların var olduğunu ve bir kaç tıklamayla bunun her kullanıcı tarafından kolayca değiştirilmesinin olanaklı olduğunu düşünürsek, bir hastanede Türkiye kökenli hastalara yönelik yapılan bu çevirinin baştan sağma bir anlayışla, o kuruluşta çalışan sözüm ona iki dilli bir görevliye yaptırıldığını tahmin edebiliriz. Çünkü bu çeviride yanlış yapılabilecek herşey yapılmıştır. Hem Türkçeye özgü ı, ç, ğ, ş harfleri tamamen gözardı edilmiş hem de birçok sözcük Türk Dil Kurumu'na inat bir şekilde yanlış yazılmıştır. Örneğin Türkçede hastaların tedavi edildiği yer hastanedir "Hastahane" değil. Aynı şekilde teşvik sözcüğünün "teşfik" olarak yazılmadığı da Türk Dil Kurumunu internet sayfasındaki (<http://tdk.gov.tr/>) yazım ki-

lavuzu aracılığıyla öğrenilebilir. Bu örnekte görülen hataların bir diğeri ise Almanca metindeki söylemlerin Türkçeye yanlış çevrilmiş olmasıdır. Örneğin Almanca metindeki "Aus diesem Grund wurde ein Beschwerdemanagement in unserer Hause eingeführt." cümlesi Türkçeye, "Bundan dolayı evimizde bir Şikayet Yönetimi ithal edildi." şeklinde çevrilmiştir. Bu cümlede doğru olan bir yan bulmak gerçekten çok zor. Almanca metinde dile getirilmek istenen "Bu nedenle kurumumuzda bir şikayet makamı kurulmuştur." şeklinde çevrilmeliydi. Bu anlam yanlışlığının nedeni, sanırım Almanca, "einführen" filinin bir sözlükte Türkçe karşılığının bulunarak, aynen aktarılmasından kaynaklanmaktadır. Fakat burada bu filin Türkçede "ithal etmek" karşılığının yanısıra "başlatmak, kurmak" anlamına da gelebileceği düşünülmemiştir. Ayrıca yazım, yazılım ve çeviri hatalarının yanında bu tek cümleye sığdırılan bir başka hata da ithal etmek filinin yanlış halde kullanılmasıdır. Çünkü bir yerden bir yere bir şey ithal edilir, bir yerde (evimizde) değil.

Yukarıdaki çeviriyi Almanya'daki okullarda anadil derslerinin geçmişte baştan sağma ve gönülsüz olarak düzenlenmesinden doğan olumsuz sonuçların bir örneği olarak gösterebiliriz. Bu nedenle Almanya'daki ikinci ve üçüncü kuşak iki dilli değil, iki yarım dilli olarak yetiştirilmiş ve yetiştirilmektedir.

Peki ya belli bir resmiliği olan 'Zeitbild' yayım evinin Almanya Federal İçişleri Bakanlığının desteğiyle yayımladığı "ALMANCA ÖĞRENİN ALMANYA'YI TANIYIN" başlıklı broşürün profesyonel çevirmenlerce yapılmış çevirisindeki yazım ve işaret hatalarına ne dersiniz? Profesyonel çevirmenlerin her iki dili iyi derecede bilmesini beklemek çok mu abartılı bir tutum? "Koca"nın özel isim olup olmadığını ve "ç" harfiyle mi yoksa "c" harfiyle mi yazıldığını bilmiyorsa, araştırarak doğru şekilde yazmalarını bu pahalı tercüme bürolarının çevirmenlerinden beklemek yersiz bir beklenti mi? Ya da Bulgar sözcüğünün özel isim olduğu ve büyük harfle başlaması gerektiği gibi daha bir çok hatayı bu çeviride bulmak mümkün. Ben burada bütün hataları dile getirmek ve yazımı gereksiz yere uzatmak istemiyorum. Onun için yalnızca birkaç hataya dikkati çekmekle yetineceğim. Bu tür yazılar ilgili yükseköğretim çeviri tekniği derslerinde yapılmaması gereken yanlışları içeren örnekler olarak kullanılmalıdır.

„Veliler entegrasyon kursuna katılmadan koçam 'da çok memnun.“

Eskiden her yere benimle beraber gelmek zorundaydım – şimdi herşeyi kendim yapıyorum: doktora gitmek, resmi dairelere telefon etmek, çocuklarla dike çalışmak ve öğretmenleri ile konuşmak. Dersde benzer şeylere ilgi duyan bir çok bayanlarla tanıştım – bir bulgar hanımla başlayan arkadaşlığım bu güne kadar çok güzel bir şekilde sürüyor. Onunla entegrasyon kursundan sonra ikinci bir almanca kursuna da katıldım.“

Türkiyeden Safiye M. (35) ile Kaan (9) ve Zuhul (8)

Kaynak: http://www.zeitbild.de/wp-content/uploads/2009/07/EI-ternmagazin_Tuerkisch.pdf

Resmi Alman kuruluşlarının pahalı tercüme bürolarına yaptırdıkları ve hatalarla dolu çevirilerden bir diğeri örnekte aşağıdadır.

Ben Türkçede "başnot" diye bir şey duymadım. Ayrıca Türk Dil Kurumunun yazım kılavuzunda "ayreten" diye bir sözcük yok fakat "ayrıca" diye bir sözcük bulunmakta. Aşağıdaki bir iki satırını aldığım Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Eğitim Bakanlığının velileri okul kanununda yapılan deği-

şiklikler hakkında bilgilendiren yazısının çevirisinde daha bir çok hatayı bulmak mümkün. Örneğin "şimdiki zaman" söylemiyle dile getirilmek istenen "günümüzde" olarak, "sosyal yetki" olarak çevirilen söylem ise "sosyal beceri" şeklinde çevrilmeliydi.

Karnede çalışma tutumu ve sosyal davranışı için notlar ("Başnotlar").

İlerde çocuğun çalışma tutumuna ve sosyal davranışına "pek iyi", "iyi", "orta" ve "yetersiz" notları verilecek. Gerektiğinde karneye tamamlayıcı bir nitelendirme yapılacak. Ayreten karnede bir not alanında öğrencinin okul içi veya dışı göstermiş olduğu angajman değerlendirilecek. Şimdiki zamanda genel bilginin yanında sosyal yetkiye sahip olmak, başarılı bir eğitim ve meslek hayatı için şart olduğu için, eğitimde buna uyarlanacak.

Kaynak: http://www.schulministerium.nrw.de/BP/Schulrecht/Gesetze/SchulG_Info/Wichtige_Punkte_tuerkisch.html

Türkçemizin içler acısı kullanımını, daha açık şekilde söylemek gerekirse, tecavüzünü gözler önüne seren son bir örnekle yazımı sonlamak istiyorum. Aşağıdaki örnekte de birinci örnekte olduğu gibi Türkçeye özgü harfler kullanılmamış olup, birçok cümle yanlış çevrilmiştir. En çarpıcı yanlışlık ise bir Katolik kilisesinin göçmen ve özellikle Müslüman gençlere yönelik uygulamak istediği bir kılavuzluk projesini tanıtım yazısındaki Almanca "Patinnen/Paten" sözcüğünün "Vaftiz insanlarımız" olarak dini anlamda çevrilmiş olmasıdır. Bunu okuyan müslüman anne babaların coşkusunu artık siz düşünün.

Vaftiz insanlarımız iyilik amaçlı, hem özenli, yeri geldiğinde tenkitli, yani kritik bakış açisiyle, gençlerimize iş veya staj yeri arayışında destek vermek isteyenlerdir. Güvenilir bir şahıs olarak, gençlerimizin öz güvenini güçlendirip, okul hayatından iş hayatına adım atarken, yanlarında bulunarak, manevi yardım vermiş oluyorlar.

Patinnen / Paten sind Menschen, die Jugendlichen zur Seite stehen und sie mit einem wohlwollenden und kritischen Blick bei der Suche nach einem Ausbildungs- oder Arbeitsplatz unterstützen wollen. Als verlässliche Bezugspersonen stärken sie die Eigenverantwortung der Jugendlichen, in dem sie mit ihnen und nicht für sie zu einem gelingenden Übergang von Schule zu Beruf beitragen.

Bu çeviriyi Alman okullarından birini bitirmiş sözüm ona iki dilli bir gencin yaptığını düşünüyorsanız, yanılıyor sunuz! Ben de inanmadım, fakat edindiğim bilgiye göre çeviriyi yapan sözüm ona profesyonel bir tercüme bürosu imiş.

"Die Gaste" okuyucularının Türkçeye olan duyarlılıklarından haberdar olduğum için bu yazıyı yazma gereksinimini duydum. Bundan beklentim güzel dilimizin günümüzde Almanya'daki bu kötü görüntüsüne dikkati çekmek ve bu olumsuz gelişmeyi önlemek için neler yapmak gerektiği konusunda bir tartışmayı başlatmak. Tüm duyarlı okurların ve değerli uzmanların katkılarını bekliyorum. Ümit ederim Türkçemizin bu olumsuz ve çirkin kullanımı "Almanya Türkçesi" olarak yeni bir akım oluşturmaz!

Bir polemik

Spickmich.de Olgun Olmamaya Yetiştirme İnternetin Anonim Kullanımı Sayesinde Medeni Cesaretin Yok Edilmesi

Prof. Dr. Armin BERNHARD

Yıl: 1974. Bir taşra lisesinin onuncu sınıfı, Almanca dersi. Konu: Siegfried Lenz'in bir kısa hikayesi. Öğrencilerden biri, kadın öğretmen dersi sert yürütmesinden kızgın, söz alıyor: "Dersinizi nasıl yürüttünüze aklım ermiyor!" Diğer öğrenciler heyecandan nefeslerini tutuyorlar: Öğretmen nasıl bir tavır alacak? Acaba öğrenciye karşı yıkıcı bir saldırı mı başlatacak? Nasıl bir cezalandırma düşünüyor? Öğretmen gayet sakin davranıyor ve öğrenciden yakınmasını kanıtlamasını istiyor. Öğrenci bu isteği yerine getiriyor, öğretmen onun kanıtlarını tartışmaya başlıyor ve giderek diğer öğrencileri de tartışmaya çekiyor. Ders üzerine konuşuluyor; dersin hedefleri, konuluğu ve yöntemleri üzerine. Dersin sonunda her iki taraf da bir parça özerklik sağlamıştır. Öğrenciler, bu ders sonunda, genel olarak görüşlerini ifade etmeye cesaretlendirilmiş olmaktadır. Otoritesi sorgulanan öğretmen ise, öğrencinin ders ile ilgili eleştirisini açıkça ele alarak öğrenciler üzerinde saygınlık kazanıp, bu durumdan nesnel otoritesini güçlendirerek çıkıyor. Bu örnekte, pedagojik bir ortamda demokratik çatışmanın çözümünün temel boyutları açıkça görülmektedir. Bunun merkezi karakterleri *açık tartışma* ve çatışmanın yapıcı işleminin önkoşulu olan *diyalogdur*.

1960 ve 1970'li yılların çeşitler arasındaki eşitlik pedagojisinin başlangıç ilkeleri, eğitim ve öğrenme sürecine katılan tüm kişilerin, kendi bağlamlarında ortaya çıkan sorun ve çatışmaları demokratik yöntemlerle birlikte çözmeye yetenekli ve hazır olduklarından hareket ediyordu. Eğiticilerin merkezi önkoşulu, özeleştirme ve iç yansıma yeteneği; öğrencilerinkisi ise, toplumsal beklentiler ve taleplerle tartışmada gelişen kendi yeteneklerinin arttırılması idi. Çeşitler arasındaki eşitliğin pedagojik olarak destekleme sürecinde yetişenlerin reşitlik potansiyelinin harekete geçirilmesi ve kendi iradelerinin mümkün kılınması amaçlanıyordu.

İlke, "*laissez-faire*" ("bırakın istediğini yapın") değil, kendi düşüncesini kendi başına kullanımı öğretiydi. Yetişen kuşağın yetişkinlerden ayrı olma sürecinin merkezi olan yanı, çocukların ve gençlerin, eğiticilerin kişisel otoritesi ile uğraşmalarıydı. Eğitimin bu anahtar görevi –ki bu, kendi başına yeterince zordur–, yetişenlerin toplumsal çevresindeki ilgili kişilerle uğraşmaları ilkesini rafa kaldırma özelliğine sahip olan anonimleşmiş insanlararası "ilişkilerin" yeni biçimleriyle daha da güçleşmektedir. Burada, genel olarak, mantar gibi biten ve kişi ve örgütleri anonim olarak sorgulayan internet sitelerinin yarattığı toplumsal de-

ğerlendirme isteği ortamından; özel olarak da, öğrenciler için yapılmış "*spickmich.de*"den söz ediyoruz.

Bu forum, 2007'de açılmıştır, ama Alman Yargıtay'ının 23 Haziran 2009 tarihli kararıyla gazetelere manşet olmuştur. Bu tarihte Yargıtay, öğretmenlerin, öğrencileri tarafından *spickmich.de* internet sayfasında değerlendirilmeye devam edilmesine izin vermemekteydi.¹ *Eğitim ve Bilim Sendikası*'nın desteklediği bir öğretmenin bu tür anonim değerlendirmeye karşı açtığı dava, düşünce özgürlüğü temel hakkının öğretmenin kişisel hakkından daha önemli olduğu gerekçesiyle geri çevriliyordu. Karar, basın ve televizyonda, *anayasal bilgisel özerklik hakkının* açıkça çiğnenmesine karşın, kısmen demokrasinin zaferi olarak kutlanıyordu. Bu hakkın çiğnenmiş olmasının nedeni, söz konusu olan anayasal hakkın bireye, hakkındaki kişisel bilgilerin kullanılıp kullanılmaması ve kullanılırsa nasıl kullanılacağıyla ilgili kararı kendisinin karar vermesi hakkını öngörmesinde yatmaktaydı. Her tarafı kaplayan değerlendirme sarhoşluğu içinde, şimdi de hukuksal kararlar güvenceye alınmış bir demokrasinin çiğnemesi göklere çıkartılmaktaydı: Genç insanlar, güya bu yolla erkenden demokratik kuralları uygulamayı ve kullanmayı öğreniyorlardı.

Bu internet sitesinin faaliyet anlayışı, doğal olarak çok basittir. "*Spickmich.de*", (İnternet sitesinin sahibinin ifadesine göre) "en etkileşimli öğrenci gazetesi" olup, burada öğrenciler öğretmenlerini ve okullarını değerlendirebilmekte, buna karşılık –güya öğretmenlerinin kendilerine verdikleri notlara karşı "başarı karşılığı" olarak– onlara

¹ "Federal Yargıtay BGH, dava kapsamındaki bilgilerin edinilmesinin, kaydının ve aktarımının, davacının rızası olmadan da uygun olduğuna karar vermiştir. Gerçi kişisel bilgiler kavramı, sadece alışlagelmiş ad veya doğum yeri gibi bilgileri içermemekte, belli veya belirlenebilir ilgili bir kişi hakkındaki görüş bildirme ve değerlendirmeleri de kapsamaktadır. Otomatik yöntemlerle bilgilerin edinilmesi, kaydedilmesi ve aktarılması, temel olarak Federal Bilgi Koruma Yasası'nın yönetmeliklerinde belirlenmiştir. Üçüncü kişilere aktarılacak bilgilerin edinimi ve kaydedilmesi, ayrıca, ilgili kişinin bilgi anketinin ve kaydının dışında kalmak için koruyucu bir çıkarının kabulü şeklinde bir neden olmadığı durumlarda da, BDSG Yasasının 29. paragrafına göre ilgili kişinin rızası olmadan, uygundur. Yargıtay, bilgisel özerklik hakkı ve bağımsızca düşünce alış veriş hakları ile tartıştığı davacının karşı çıkarını yok saymıştır. Değerlendirmeler, bu karara göre, ilgilinin mesleki işi hakkında olup, burada ilgili genel olarak özel yaşantısındaki gibi korumaya alınmamaktadır. Getirilen görüşler, aşağılayıcı ve hakarete maruz bırakıcı değildir. Düşünce özgürlüğü hakkı, ifadenin belli bir kişiliğe ait olması ile sınırlı olmadığından, değerlendirmenin anonim olması, onun uygun olmadığı anlamına gelmez. Düşünce özgürlüğü hakkı, temelinde, onun yayılma aracını özgürce seçebilme hakkını da içermektedir." (Federal Yargıtay, Basın Bürosu, Nr. 137/2009)

not vermektedirler. Bu verdikleri notlar, çeşitli kategorilerde ("seksi", "komik", "sevencen", "motive edici" gibi) on üzerinden değerlendirilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin sözleri alıntı olarak verilebilmektedir. Öğrenciler anonim kalırken, öğretmenlerin, okulun ve derslerin isimleri verilmektedir. İnternet sayfasının sorumluları, değerlendirmeyi yapan öğrencilerin, değerlendirme kaydını yaparken, adı verilen okula gidip gitmediklerini denetleyememektedirler. Bu, internet sitesinin suç atmak için uygun bir yer olmasını sağlamaktadır. Sayfanın sahipleri, beklendiği gibi, sayfanın anonim değerlendirmelere neden açık olduğunun gerekçesini ortaya koyamamaktadırlar. Mutlaka kamusal özelliğe sahip sorunların haklılığını göstermek, kurnaz özel kuruluşların herhalde aklına gelmemekte, sadece yaratıcı bir ticari fikir sahibi olmak, demokratik meşruluğun yerini almaktadır.

2008'de *spickmich.de*'nin yanına konan *SchulRadar.de* sitesinde öğretmenlere ve velilere, *spickmich.de*'nin sonuçlarına bakma olanağı tanınmıştır.

Yeri gelmişken, konumuzu pek fazla ilgilendirmeyen, ama değerlendirmede önem taşıyan bir konuya, söz konusu olan öğrenci sitesinin kurucularının ekonomik ilişkilerine değinelim. *Spickmich.de*'nin pazarlama kuruluşu, *Ströer Interactive GmbH* dir, yani *Media Ventures Holding*in alt kuruluşudur. *Media Ventures*, "yeni ticari modellerin inşasını" amaçlayan ve teknoloji, medya ile telekomünikasyon sektörlerinde yeni pazarlar arayan bir şirkettir.²

Öğrencilere, –tarafsız olarak soralım– bu "eşsiz okul ve öğretmen değerlendirme sistemi" (*Ströer Interactive GmbH* internet sitesi) aracılığıyla öğretmenlerini eleştirel olarak sınava çekmeleri olanağı tanımakta ne vardır? Bu, otoritelerin ortadan kaldırılmasına, dışarıda olup da gençlerin yaşantısını saptayan bir okulda gençlerin özerklik kazanmasına yönelik bir adım değil mi? Öğretmenler çocuklara notlarıyla eziyet ediyorlarsa, kebabın şişini ters çevirmek, bir çeşitler arası eşitlik hareketi değil mi?

Buradan Federal Yargıtay'ın verdiği kararın *hukuksal* arka planını yorumlama cüretini göstermek istemiyoruz. Bizim için ön planda olan, demokratik sivil toplum için anonim değerlendirme uygulamalarının olumlu yasa haline getirilmesinin *siyasal* sonuçları hakkında *pedagojik* düşüncelerdir. Ama adalet de, toplumsal tarafsızlık boşluğunda bulunmaz ve bu yüzden de, toplumsal sorumluluğundan bağımsız değildir. Federal Yargıtay'ın kararı, pedagojik

² Firmanın yöneticiliğini işletme ekonomisti Dirk Ströer yapmaktadır.

ve siyasal açıdan bir skandaldır. Ama bu, açıktır ki, bir rastlantı değildir; tersine kendine özgü bir toplumsal gelişmenin mantığını izlemektedir. Bu, gizlice yerleştirilen disiplin teknikleriyle egemenlik sağlayan yeni bir devlet yönetim sanatına dayanan toplumsal gelişme bağlamında ele alınmalıdır. Bu yeni, neo-liberal devlet yönetim sanatının sihirli sözleri şunlardır: Ölçme, onaylama ve değerlendirme. Sanayileşmiş kültürün oluşturduğu bir kamu alanında, yönetilenlerin yönetilmelerine katılmalarının onların demokratik olarak isteklerini dile getirdikleri bir hareket olarak görülmesi, neo-liberal devlet yönetim sanatının özelliğidir.

Yukarıdan bakarak ölçülenlerin dijital anonim değerlendirilmeye katılmaları, onların yaşam ilişkilerine katıldıkları yanılmasını beraberinde getirmektedir; gerçekte ise, bu "katılım", ideolojik ve ekonomik çıkarların yürütme planının herşeye rağmen hayata geçirilmesi için, onların kendilerini kişisel olarak disipline etmelerine yaramaktadır. Ölçülenlerin ölçmeye katılmalarının demokrasiye tehlikeye düşürecek nitelikte bir boyutu daha vardır. Bu boyut, topyekün gözetlenen bir toplumda, her yerde uygulanan değerlendirme isteğinin kendi gözetleme hazzına ve suç atmaya dönüştüğü toplumsal ilişkilerin getirilmesidir.

Çocuklar ve gençler, inisiyatif gücü, kendine güven ve cesaret gibi öznel özelliklerini geliştirdikçe, reşit olma potansiyellerini denetlerler. Bu beklentilerin inşası ancak, yetişmekte olana içinde dolaysız ilişkide bulunduğu kişilerle tartışabilecekleri bir ortam sağlayan bir çerçeve sunulduğu oranda mümkün olacaktır. Kişilerarası karşılıklı değişim ilişkisinde, kendilerinden istenenlere karşı direnerek gelişecekler, başkalarının otoritesi ile uğraşacaklar ve bu uğraşı içinde özerkliğin basamaklarını çıkacaklardır. Ancak dolaysız kişisel tartışma, eşitlikçi ve demokratik potansiyelleri harekete geçiren vazgeçilmez bir noktadır. Bu açıdan özerklik, kişisel ilişkilerin dışında olan bir hiyerarşik kuşaklar ilişkisinde değil, kişisel ilişkilerin içinde kazanılır. Eğer demokrasi, parlamentarizmde olduğu gibi, göstermelik rollerle değil, "reşitlerin toplumu"ndaki (Adorno) gibi düşünülürse –ki demokratik toplum sadece *özerk özneler* tarafından taşınacak ve içi doldurulacaktır–, o zaman çocuklar ve gençler için özerkliğin koşullarının önü açılmalı ve inşa edilmelidir.

Okulları ve öğretmenleri anonim değerlendiren internet sitelerinin sunuları, kişilerarası tartışmaların "yerine" anonim de-

ğerlendirmeleri koyarak bu merkezi eğitim görevinin içini oymaktadır. Çocuklar ve gençler, elektronik ortamda kişisel riske girmeksizin bu siteleri kullandıkları ölçüde, demokratik davranışlar için gerekli özelliklerini kaybetmektedirler. Güvenli ilişkilerin ifadesi olması gereken ve içinde sorunların ve çelişkilerin işlendiği, açığa çıkarıldığı yetişkin ile çocuk arasındaki diyalogun yerini, bir kaç mouse klicki ile isimsiz cyberspace sürüsü almakta, çocukların ve gençlerin özerkliğinin kendiliğinden gelişeceği direniş devreden çıkarılmaktadır. Anonim değerlendirme, kolektif olgun olmamayı arttırmakta, ilişkiye daha fazla soğukluk katarak toplumsal ilişkiyi aşındırmaktadır. Bu aşınmanın mayası, gözetlenmenin sürdürülme-siyle beslenen şüphe ve korku olup, çocuklarla öğretmenlerin, aileyle okulun

arasına nifak sokmakta, 2010 ajandası ile kişiliğini kaybeden toplumsal tartışmayı ve toplumsal dayanışmayı yok edecek noktaya getirmektedir. Ama çocuklar ve gençler, istekleriyle ne şekilde oynadığının farkında değiller. Bu internet siteleri aracılığıyla hangi itici güçlerinin harekete geçirilebildiğini (ve geçirilmesi gerektiğini?) anlamış değiller. Çünkü çocuklar ve gençler, bilinçlerinin bu manipülasyonunu çözecek ne deneye ne de araçlara sahipler. Ülkede bu derece bol lafazanlıkla kullanılan demokratik öğrenme kültürü, politikanın görevi olmalıdır; ama neo-liberal ekonomik ilişkilerde bu biçimlendirme özelliğini çoktan kaybetmiştir.

Nazizmin tarihsel deneyimleri gözönüne alındığında, insanlararası ilişkilerin tehlike uyarıcılarının bu denli geri kalmış

olmasının bizi şaşırttığı ortamda –ki demokrasinin gereksinimleri tamamıyla hissedilememektedir–, kahverengi diktatörlük, toplumsallaşması içinde korku yaşatan ve gözetleme ile suç atma mekanizması tarafından yönetilen tarihi bir ders tablosu çizmektedir. Göstermelik anı törenleri düzenlemek yerine, geçmişten ders çıkarılması için çalışılıyorsa, günümüzün toplumsallaştırma mekanizmalarının içinde önemli ölçüde faşistleşme potansiyeli taşıdığı görülebilir. Resmi olarak medeni cesaretin sürekli olarak istendiği, insanların şiddete karşı uyanık olmalarının, haksızlığa karşı açıkça yan tutmalarının talep edildiği bir ortamda yaşıyoruz. Kudretli Bertelsmann Grubu dahi parlak broşürlerinde toplumsal bağlılık talep ediyor. Toplum, yakından baktığımızda ideolojisinde “uygarlık makyajı”

(Wilhelm Liebknecht) olduğu ortaya çıkan aydınlanma olgunluğu ile şov yapıyor. Çünkü, “*olgunların toplumu*” için gerekli olan *eleştiriye açık, özerk, uyar cesaret ve onun olası sonuçlarını üstlenme cesareti* internetin risksiz değerlendirme sitelerinde kaybediliyor – toplumun uyar niteliği kaybetmesinin temel taşlarından biri; kapitalizm de bunu istemiyor, ama pazar anarşisi yüzünden sürekli üretiyor. Fakat geleceği olan bir toplumun, eleştirici, dirençli insanlara gereksinimi var; düşünceleriyle pusudan ateş edenlere değil. Anonim değerlendirme eylemleri, sadece toplumda henüz varlığını sürdüren narin demokratik öze atılan tehlikeli yangın bombalarıdır. Bu bombaların otoriter taşkınlıklarda patlamaması için politika ve pedagojinin beraberce mücadele etmesi gerekmektedir.

Çeviri: Die Gaste

Göç Tarihinden Bir Kesit

Ozan DAĞHAN

II. Dünya Savaşında yıkılan Avrupa'nın imarından sonra yeni yatırım ve yeni pazar alanları arayışı “üçüncü dünya” ülkelerdeki ucuz işgücünden yararlanma amacıyla Batı-Avrupa ülkeleri ucuz işgücü alımına yönelmişlerdir.

Dışişleri Bakanlığı'nın 30 Ekim 1961 tarihli Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması ile Türkiye'den Almanya'ya işgücü göçü başlamıştır. Beslenme, giyinme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını bile karşılayamadığı, hayat pahalılığının giderek arttığı, geçim sıkıntısının hat safhalara ulaştığı ve iş olanaklarının çok az olduğu koşullarda Almanya insanlarımız için bir “umut kapısı” olarak görülmüş ve “el kapılarına” göç etmişlerdir.

Almanya'nın ufku bile görünmezken, her türlü insanlık dışı muameleye maruz kalma pahasına, zorunlu olan sağlık testleriyle karşılaştılar. Bu testlerden geçmek için çok bedeller ödendi. İnsan onurunu yerden yere vuran bu muayenelerin tek amacı, seçilmiş işçilerin uzun süre sağlık sorunu yaşamadan bir iş yerinde çalıştırılabilmeleriydi.

Yaşları 25-40 arasında değişen bu insanlar, en verimli yıllarını bir başka ülkede, işgücünü en ucuza satarak o ülkenin yeniden inşasına ve gelişimine katılmak zorunda kaldılar. Eğitim ve öğretimini tamamlamış birer yetişkin insan olarak, Batı-Avrupa kapitalizmine sıfır maliyetle, fabrikalarda, maden ocaklarında, yerli işçilere göre çok daha düşük bir ücretle, zor çalışma koşullarında, horlanarak ve ikinci sınıf insan muamelesi görerek, ayrıca her türlü toplumsal yaşamdan yoksun bir hayat...

Genel olarak bakıldığında geçim sıkıntısı ve iş olanaklarının yetersizliği temel nedenler gibi görünmektedir. Fakat iş ve işçi Bulma Kurumu'nun 1974'teki anketine göre, gidenlerin %94,54'ü bir işte çalışmak-

tayken, sadece %5,46'ı işsiz durumundadır.¹ Bu oran, Batı-Avrupa ülkelerinin öncelikle vasıflı işçileri talep etmesi olarak açıklanırken, gidenlerin %45,14'ünün kendi hesabına çalışanlardan oluşması gerçeğin daha farklı olduğunu göstermektedir.² Kendi hesabına çalışanların yüksek oranı (%45,14), işgücünü satarak daha iyi yaşam koşullarına ulaşma hayalinin yurtdışı işgücü göçünde etkin bir unsur olduğunu göstermektedir.

Batı Almanya İstanbul İrtibat Bürosu Müdürü Hermann Henke, 1972'de şunları söylemiştir: “En kabiliyetli ve en kalifiye işgücünü takdime hazır bulduran, ilaveten bunların yurtdışına çıkış işlemlerini kolaylaştıran memleketler, Alman firmalarının isteklerinde bilhassa tercih edecekleri memleketler olacaktır.”³

Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya ve İsviçre'ye işgücü talebini karşıma amacıyla gönderilen/giden “konuk işçiler” en kötü çalışma koşulları altında çalıştırılmaya başlandı. 1965-1971 yılları itibarıyla yurtdışına giden işgücünün istihdam edildikleri sektörlerle dağılımı şöyleydi: metal işkolunda %40,8, imalat sanayinde %21,9, inşaat sektöründe %17,3, madenlerde %9,6 ve ziraat, ticaret, nakliyat ve hizmet alanlarında ise %10,2.⁴ Görünen o ki, “konuk işçiler” en zor ve tehlikeli iş alanlarında çalıştırılmak için getirilmiştir. Bu durum karşısında göçmen işçilerin elleri kolları bağlı kalmış ve boyun eğmeye itilmişlerdir. İş koşullarından hoşnutsuzluklarını ilk

¹ İş ve İşçi Bulma Kurumu Yayın No: 114, Yurt Dışındaki Türk İşçileri ve Dönüş Eğilimleri.)

² Türkiye'den yurtdışına çalışmaya gidenlerin 1974 yılındaki dağılımı şöyledir: %3,26'sı işveren, %45,14'ü kendi hesabına çalışan, %40,97'si ücretli çalışan ve %9,90'ı ise ücretsiz aile işçisi. (agy)

³ İş ve İşçi Bulma Kurumu Yayın No: 87, 1972 Çalışma Raporu.

⁴ İş ve İşçi Bulma Kurumu Yayın No: 118.

kez 1973 yılının Ağustos ayında, “Yıldırım Grev” olarak bilinen ve Türkiyeli işçilerin toplam işçilerin %32'sini oluşturduğu Ford fabrikasındaki “lanetli band” a karşı göstermişlerdir. Türkiyeli işçilerin %90'ının çalıştığı “lanetli band” da yeterli yedekçinin hazır bulundurulmaması, “band” hareketli iş tezgâhı sisteminin hızlandırılması, on kişinin yaptığı işi önce sekize, daha sonra beş kişiye indirmesi, Türkiyeli göçmen işçileri greve zorlamıştır.

Bu tür sorunların üstesinden geline-memesinin nedeni, toplumsal birlikteliğinin güçlenmemesi, toplumsal haklarda bilgisizlik, ekonomik talebin ortaya çıkmaması, Türkiyeli göçmen (işçi) sınıfının sendikal mücadele alanındaki örgütlenme anlayışının gelişmemesi ve toplumsal bilinç düzeyinin düşük seviyelerde bulunmasıdır. 10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen İnsan Hakları Bildirgesi'nin 23. maddesinin 3. paragrafı, “Çalışan herkesin, kendisine ve ailesine insanlık onuruna yaraşır bir yaşam sağlayan ve gerektiğinde her türlü sosyal koruma yollarıyla da desteklenen adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.”

İlk dönemden günümüze kadar gelen süreçte yaşanan ve yaşanmakta olan tüm sorunların ilk sırasında hemen her zaman “dil sorunu” da var almıştır. Günlük yaşam içinde temel ihtiyaçların karşılanabilmesinden, hastalık durumunda derdini anlatabilmek ve gerekirse rapor almaya, işyerlerinde yerli ve diğer ülkelerden gelen işçilerle iletişimden yeni ve daha iyi çalışma koşullarında iş aramaya olduğu kadar, toplumsal yaşamda bir insanın diğer bir insanla konuşma gereksinimini yerine getirmede araç olan dil, göçmen işçiler açısından haksızlığa uğramanın temeli olmuştur.

Dil bilmediği için kullanılan üretim araçlarının işlevi hakkında bilgi edineme-

mesi, bir çok iş kazalarının ölümle sonuçlanmasına yol açmıştır. İş kazaları %38'i madeni eşya kolunda, %30'u inşaat ve %32'si diğer iş kollarında ortaya çıkmıştır. 1968-1973 yılları arasında 5.260 ölüm olayı gerçekleşmiştir. Ölüm olaylarının %50,2'si ecel, %14,6'sı iş kazası, %3,9'u cinayet ve %1,3'ü intihar olarak kayıtlara geçmiştir.⁵ Eceliyle ölen 2.642 işçinin yurtdışında çalışma talebinin onaylandığında (belirttiğimiz gibi), bir çok sağlık kontrollerinden geçmiş olursa (üstelik doğrudan Alman doktorlar tarafından), daha sonraki yaşam koşullarının ne denli insan sağlığına uygun olduğunun tartışılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Açık ki, bu ölümlerde, yetersiz beslenme, barınma ve sağlıksız çalışma koşulları, bulanımlar ve psikolojik baskılar (intihar ve cinayetten ölen 275 kişi) önemli bir neden oluşturmaktadır.

Bugün ilk kuşak dedelerimizin hangi koşullarda ve nasıl yaşadıklarını hiç bilmiyoruz, bilenler de bunları unutmaya çalışmışlardır. Açık ki, bilinmememiz ve unutulmuşluk içinde, göç tarihimizin derinliklerinde gizlenmiş pek çok gerçek bugünün toplumsal ilişkilerini belirlemektedir. Bugünü anlamak için dünü tüm gerçekliğiyle bilmeye ve öğrenmeye gereksinim var. Bu kısa yazının amacı, bu gerçeklere bir nebze de olsa ışık tutmak değildir. Amaç, sadece nereden ve nasıl geldiğini, geldikten sonra “dilsiz” olarak nasıl bir çalışma ve yaşam koşulları içinde bulunulduğunu bilmenin ve öğrenmenin gerekli olduğunu göstermekten ibarettir. Diyebiliriz ki, “göç tarihi” üzerine uzun ve resmi nutuklar atmak ya da “göç tarihi müzesi” kurmak fazlaca bir şey ifade etmemektedir. Asıl olan, bu tarihin konuşmasıdır, üstelik ana dilinde.

⁵ İş ve İşçi Bulma Kurumu Yayın No: 111, s. 50.

www.bonner-buchmesse-migration.de

Konferans Duyurusu

Türkiye ve Avrupa da Göç Hareketleri
14 Kasım 2009

Thomas-Mann-Str. 1, 53111 Bonn

Bonn Göç araştırmaları ve Kültürlerarası Eğitim Enstitüsü 14 Kasım 2009 tarihinde Türkiye ve Avrupa da Göç Hareketleri konulu bir Konferans düzenlemiştir. Bu Konferansa tüm Türkiyeli Akademisyenler ve Eğitimciler davetlidir.

Konferansın Gündemi:

17.00 Açılış Konuşması ve selamlama:

Dr. Hıdır Çelik (Bonn Göç araştırmaları ve Kültürlerarası Eğitim Enstitüsü Başkanı / Köln Üniversitesi Kültürlerarası Pädagoji Öğretim Görevlisi)

17.10 Avrupa'da Göç ve Göç Hareketleri: Dr. Hıdır Çelik

Dr. Şükrü Aslan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Öğretim görevlisi)

19.30 Göç Hareketleri ve Göçmenlikte Kadın

Dr. Bahar Akçayer-Schütte (Bonn Göç Araştırmaları ve Kültürlerarası Eğitim Enstitüsü Kadın ve Gençlik Araştırmaları Sorumlusu)

20.10 Açık tartışma

Bu konferans 19-22 Kasım tarihleri arasında Bonn'daki Federal Almanya Tarih Müzesinde düzenlenen Bonn 7. Göçün Kitap Fuarı hazırlık Konferansıdır.

15 Yıl Radyo Kassel

Talat KAYA Freies Radio Kassel Yön.Kurulu Üyesi/Radyo Kassel Türkçe Yayın Sorumlusu

Yerel bir radyo yayını olan Radyo Kassel, "Almanya'da yaşadığını hissedeceksin!" sloganıyla 12 yıldır amme hizmeti olarak Kassel'de yaşayan göçmenlere sesleniyor.

Almanya'da yaşadığını hissetmek, burada olup bitenlerden haberdar olmak/ edilmek, gelişmelere kulak kabartmak, olup biteni merak etmek ve katılım için çaba göstermekle mümkün.

Yarım yüzyıl devrildi ama, insanlarımız hala gettolarda yaşıyor. Kendisini gettolarda güvende hissediyor. Yabancılar saldırıldığını duyduğunda "Türk Düşmanlığı" olarak yorumluyor. İstenmediklerini kabul ediyor. Bunu da çocuklarına, torunlarına anlatmayı kesintisiz sürdürerek, onları da bu kabulün tarafı yapıyor. Alman halkıyla paylaşacak hiç bir şeyi olmadığından emin. Yeni kuşak yabancılarla ilgili kötü şeyler yazdığına inandırıldığından, Alman gazetesi okumayacak kadar önyargılı. Nazilerin ırkçı olduğunu kabul ediyor ama, kendisinin taktığı üç hilalli kolyeyi ırkçılık olarak göremeyecek kadar kimlik problemi yaşıyor. Yarım yüzyıldır yaşadığı ülkeyi hala "gurbet" olarak algılıyor. Portekizliler, İspanyollar ve İtalyanlar çocuklarının geleceği için "Veli Dernekleri" kurarken, bizimkiler kuran kursu ve Türkçe okul istiyor. Türkiye'deki köyü, kasabası veya vilayeti için kalkındırma dernekleri kuruyor. Yatırımlarını bir türlü dönemediği, sohbetlerde de dönemeyeceğini kabul ettiği halde, Türkiye'ye yapmayı sürdürüyor. Türkiye'den emekli olmak için dolar bazında toptan ödemeler yapıyor. Yimpaş'larla, Kombasan'larla mağdur oldu ama, gönüllü hala kazık yediği yerde. İşe gittiği, işsiz kaldığı, çocuklarının okula gittiği, meslek eğitim yeri bulma zorluğu yaşadığı, hayatın pahalandığı Almanya'daki durumla Türkiye kadar ilgilenmiyor. Almanya'da tartışılan asgari ücret, emeklilik yaşının yükseltilmesi konularını değil de Türkiye'deki asgari ücret ve emeklilik yaş tartışmalarını önemsiyor. Göçmenlerle ilgili politik konularda otomatige bağlanmış standart ölçülere göre karar verme geleneği var. Bedeni burada ruhu Türkiye'de. Birinde doğan, birinde doyan iki vatanlı vatansız durumunda olduğunun farkında değil. İstenmediğine, küçümsendiğine, tanınmadığına, "adam yeri- ne konulmadığına" inandırılmış yeni nesil geçmişi araştırmak için Türkçe kitaplar okuyor. Türkçesini geliştiriyor.

Yapılan çeşitli araştırma ve kamuoyu araştırmaları, Türkiyeli göçmenlerin Almanya'yı vatanları olarak görmekte hala güçlük çektiğini gösteriyor. Türkiyeli göçmenlerin sadece yüzde 29'u Almanya'yı vatanları olarak benimserken, Almanya doğumlu nesilde bu rakam sadece yüzde 50'ye ulaşıyor. Türkiyelilerin yüzde 24'ü kendilerini tamamıyla yabancı hissediyor.

Bu örneklere daha çok şey eklenebilir. Durumu anlamak için bu tasvir yeterli. Ne var ki bugün göçmenlerimizin Almanya'da oluşturduğu yaşama kültürü bir sonuç. Sonucun sebeplerini ortaya koymadan Türkçe yayın, Türkçe medya, Türkçe gazete gerekli mi sorusuna cevap vermek mümkün değil.

Almanya'daki Türkçe gazeteler, yabancı düşmanlığını "Türk Düşmanlığı" olarak haberleştirerek, insanlara istenmeyenler olduklarını hissettirmek için özel ve hedefli bir çaba içinde. İzin döneminde yapılan haberlerin "Sıla yolu", "Sıla Yolunda Kaza" gibi başlıklarla verilmesi hem de 50 yıl sonra tesadüf olabilir mi? Yaklaşık 550 bin haneden oluşan insanlarımızın

tek haber kaynağının bu gazeteler olması, yeni bir "Avrupalı Türkler Kültürü"nü oluşturulması için başlatılan basın mücadelesinin hedefine ulaşmasını kolaylaştırdı. Okuduğu haberlerle, derneklerde yapılan konuşmalarla istenmediklerine inandırılan insanlarımız da kurtuluş ve gelecek planını Türkiye'ye göre yapmaya başladı. Ev alarak, arsa alarak, küçük bir iş-yeri kurma hesabı yaparak, biriktirdiği dövizleri Merkez Bankası'na yatırarak, emeklilik için ödeme yaparak sürekli dönme umuduyla bavul üzerinde oturdu. Buranın sorunları "Almanların sorunları" olarak kaldı. Türkçe gazetelerin çabalarıyla deryada yaşayıp deryanın farkına olmayan insanlar haline getirildi.

İnsanlarımızın bugün yaşadıkları bu gettolar-dan, onları ancak içinde yaşadıkları topluma güven duymaları için cesaretlendirecek, onların önemli oldukları duygusunu hissetmelerine katkı sunacak Türkçe yayınlar çıkarabilir.

Bu nasıl bir Türkçe medya olmalı ki, göçmenler sokuldukları "İstenmeyenler Mahallesi"nden çıkabil-sinler?

Göçmenleri istenmeyenler ve bu ülkeye yabancı insanlar olarak gösteren değil, bu toplumun parçası olduklarına ikna eden bir yayın çizgisi izlenmeli. Bunun yolu da Almanca medyanın Türkçe konuşanını yapmaktır. Türkiye'den servis edilen zehirli haberler ve yayınlar dönemi tarihin çöp sepetine atılmalıdır. Sadece Türkiyeli müzisyenlerin, yazarların tanıtıldığı, "yabancı düşmanlığı ve uyum konusunda ne düşünüyorsunuz" sorularının sorulduğu değil; 67 yaşında emeklilik, Afganistan savaşı, esnek çalışma, KDV'nin artırılması, eğitim ve sağlık politikalarıyla ilgili görüşlerin yer aldığı; Almanya'daki yaşama katma perspektifiyle Türkçe yazan, konuşan bir medya oluşturulmalıdır. Okuyucu, dinleyici, izleyici yaşadığı ülkenin kültüründen, geleneğinden haberdar edilme-lidir.

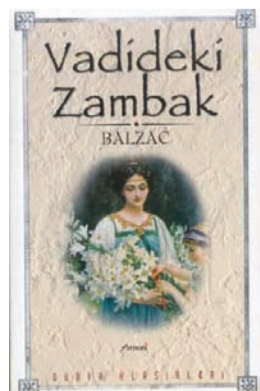
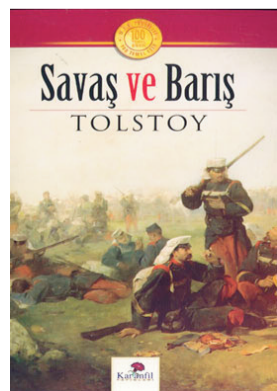
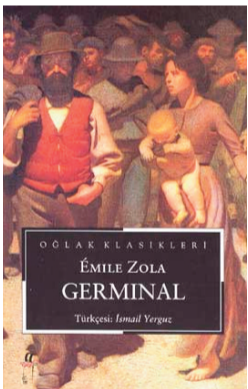
Kendisi çalıp kendisi oynayan rolünden çıkabil-mek için, özellikle göçmenleri yakından ilgilendiren namus cinayeti, kundaklama, ırkçı saldırılarla ilgili yapılan haberlerin Almanca'sı Alman medyasına ve ajanslarına da gönderilmelidir. Göçmenlerin bu konuda ne düşündüğünün Alman medyası tarafından bilinmesi ve tartışılması önemlidir.

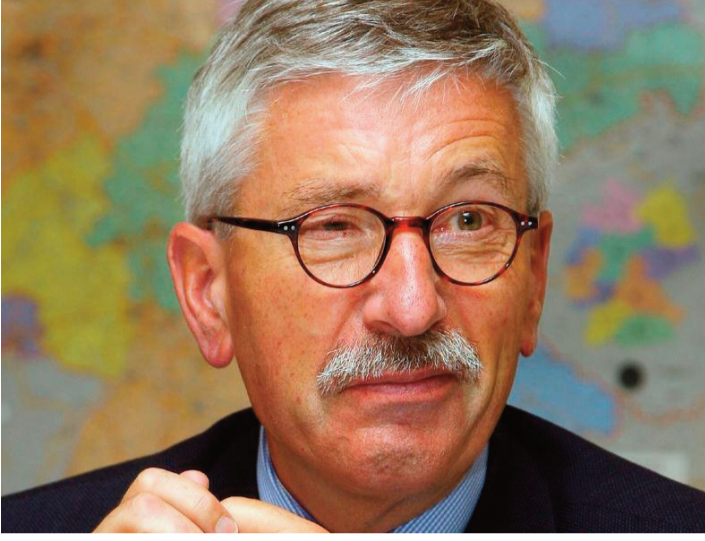
Bunu kim yapacak?

Bu gerçek ve tehlikeleri gören, bunun değişmesi gerektiğinin farkında olan, "ihtiyaçları uykudan uyandırabilecek bir vatandaş medyasında ben de varım" diyenler yapabilir bu işi. Yapılacak iş bir ilk değil. Amerika'ya, Türkiye'ye göç etmiş Alman aydınları ve bilim insanlarının yaptıkları, yapılabilecekler hakkında umut vermiyorsa gerisi lafi güzaf.

Alman devletinden yayın yardımı beklemek kendi insiyatifimizle başlattığımız bir yayının göçmenlerimize kabul ettirilmesi sonrasında hayal olmaktan çıkıp gerçek haline gelebilir. Aksi durumda Multikulti ve Hessen radyolarında Türkçe yayınların kaldırılmasında olduğu gibi, bize gidenin arkasından ağıt yakmak kalır. Türkçe medya ırkçılığı körüklüyor, inançları suistimal ediyor suçlama ve yakınmalara, -meli -mallarla üçüncü şahıs gösteren teorik nasi-hatları dinlemeye kimsenin tahammülü yok.

www.radyokassel.de
posta@radyokassel.de

“Türk ve Arapların manavlıktan başka üretim işlevi yok”

Berlin (A.A.) Alman Merkez Bankası'nın Yönetim Kurulu Üyesi ve Berlin eyaletinin eski Maliye Bakanı Thilo Sarrazin, Berlin'de yaşayan Türklere ve diğer yabancılara hakaret etti.

Sarrazin, Berlin Duvarı'nın yıkılmasının 20. yıl dönümü nedeniyle yayımlanan "Lettre Internationale" adlı kültür dergisine yaptığı ve Almanya'daki farklı gazetelerin de bugün bu röportajdan alıntı yaptıkları açıklamasında, Berlin'de yaşayan Türklere ve Araplara hakaret ederek, "Yanlış politikalarından dolayı sayıları artan bu kentteki Türk ve Arapların büyük çoğunluğunun manavlıktan başka üretim işlevi yok" dedi.

Yüksek eğitimlilerin dışında Almanya'ya yabancılara gelmesine ve göçmenlere sosyal yardım verilmesine karşı çıkan Sarrazin, Türk gençlerinin kültürlerinden dolayı kadın öğretmenlerini dinlemediklerini öne sürerek, bunu skandal olarak nitelendi.

"Devletten geçinen, bu devlete karşı çıkan, çocuklarının meslekleri için yeterince ilgilenmeyen ve sürekli başörtülü yeni küçük kızlar üretenleri kabul etmek zorunda değilim" ifadesini kullanan Sarrazin, Türklerin yüksek doğum oranıyla Almanları geçmeye çalışacaklarını savundu. Doğumların yüzde 40'ının sosyal düzeyi düşük olanlarda oldu-

ğunu ve bunların "okulları ve sınıfları doldurduklarını", bu çocukların bir çoğunun bir velisi bulunduğunu ifade eden Sarrazin, aile politikasının değişmesi, sosyal düzeyi düşük olanlara para yardımının yapılmaması gerektiğini kaydetti. "Buraya bir katkısı olan ve bir yere ulaşmak isteyen herkes hoş gelmiştir. Diğerleri başka yere gitsin" diyen Sarrazin, Berlin'in hiçbir zaman Berlinliler tarafından kurtarılamayacağını, eğitim gören insanların kuşaktan kuşağa "aptallaştığı", Berlin'in, 1950'li yıllarda New York'ta olduğu gibi entelektüel kesimin ithal edilmesine ihtiyaç duyduğunu belirtti.

Alman Merkez Bankası, Sarrazin'in bu açıklamalarına tepki gösterdi ve açıklamasını ayrımcılık olarak nitelendirdi.

Sarrazin de, bu açıklamalarının Merkez Bankası'ndaki göreviyle bir bağlantısı olmadığını kaydetti.

Bild gazetesi, "Sarrazin Berlinli Türklere hakaret etti" başlığıyla Sarrazin'in açıklamalarını birinci sayfadan duyururken, Berliner Kurier de haberi "Sarrazin Berlinlileri aptal olarak görüyor" başıyla verdi. Sarrazin'in açıklamaları diğer gazetelerde de yer aldı. Sarrazin, Berlin'de maliye bakanı olarak yaptığı dönemde de, sosyal düzeyi düşük ve sosyal yardım alanlara karşı aşçılayıcı açıklamalarıyla biliniyordu.

Ruhr Kitap Fuarı Beşinci Yılında Kitapseverlerle Buluştu

Foto: Rausch Özçelik

Essen (Die Gaste) – Kùltürlerarası Eğitim Merkezi (IBZ) tarafından beşincisi düzenlenen "Türk-Alman Kitap Fuarı ve Edebiyat Festivali" Ruhr Kitap Fuarı, "Büyüleyici Renkleriyle İstanbul" parolasıyla 23 Ekim-1 Kasım tarihleri arasında Duisburg-Essen Üniversitesi yerleşkinde gerçekleşti. Die Gaste'nin "medienpartner"i olduğu Ruhr Kitap Fuarının açılışında Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Uyum Bakanı Armin Laschet yaptığı konuş-

masında, dilin ve iki dilliliğin bir zenginlik olduğunu ve göçmenlerin de bunu iyi değerlendirmesi gerektiğini belirtirken, Merkez Bankası Yönetim Kurulu Üyesi Sarrazin'e gönderme yaparak, "keşke böyle etkinliklere katılıp bu atmosferi görseydi" dedi. Türk edebiyatına ve Almanya'daki Türk edebiyatına katkılarından dolayı fuarın onur konuğu

Yüksel Pazarkaya için bir onur ödülü töreni düzenlendi. Okuma toplantılarının ilk konuğu olan Yüksel Pazarkaya, ağırlıkla Almanca olarak, yapıtlarından örnekler okudu.

Hürriyet Yayın Danışmanı Doğan Hızlan, "Çağdaş Türk Edebiyatı ve Dünyaya Açılımı" konulu söyleşiyle fuara katılırken, Sunay Akın, Yaşar Nuri Öztürk, Yılmaz Odabaşı, Osman Ergin, Emel Huber, Mario Levi ve Joachim Sartorius gibi bir çok edebiyatçı, yazar ve şair fuarın konukları arasında yer aldı.

Katılımcılar fuar etkinlikleri kapsamında Ruhr bölgesi ve çevresinde düzenlenen okumalarda, kitapseverlerle bir araya geldi. Ruhr Kitap Fuarı koordinatörlerinden Fikret Güneş'in Die Gaste'ye verdiği demeçte, 2010 İstanbul ve Ruhr Bölgesinin Avrupa Kültür Başkenti olması nedeniyle fuarın "Büyüleyici Renkleriyle İstanbul" parolasına göre şekillendirildiğini, gelecek yıl için de hazırlık çalışmalarının başladığını ve ağırlıklı olarak "İstanbul"un konu edileceğini belirtti.

TAM Yöneticisini Seçiyor

Uzun yıllar direktörlüğünü yaptığı kısa adı TAM olan Türkiye Araştırmalar Merkezi Vakfı'dan Prof.Dr. Faruk Şen'in ayrılmasından sonra, vakfa yeni direktörün atanması için son viraja girilmiş gibi görülüyor. Yaklaşık 1,5 yıldır devam eden sürecin ardından son

elemeye kalan beş aday kaldı. Toplam 21 aday arasından son elemeye kalan adaylar, önümüzdeki süreçte sırayla Duisburg – Essen Üniversitesinde deneme dersi verecekler. Eyalet bakanlıkları, vakıf temsilcileri ve üniversiteden öğretim üyelerinden oluşan toplam 15 üyeli seçici kurulun hangi aday üzerinde karar vereceği Türk toplumu tarafından da merakla bekleniyor.

Adaylar:

Dr. Gülistan Gürbey
Prof. Raoul Motika
Dr. Günter Seufert
Dr. Hacı Halil Uslucan
Prof. Erol Yıldız

YEŞİLLER: İslam din dersi vermek için ana dil dersleri feda edilmemeli

Uyum açısında yanlış sinyal

Hannover, 29.10.2009 – Eyalet Meclisi'ndeki Yeşiller, deneme olarak verilen İslam din derslerinin ana dil derslerinden feda edilerek verildiğini eleştirdiler. Göç konuları sözcüsü Filiz Polat, İslam din dersi verebilecek kalifiye öğretmenlerin bulunmamasından dolayı İslam din dersi vermek üzere birçok ana dil öğretmenin kullanıldığını belirtti ve şunları ekledi, "İki ders birbiriyle rekabet haline sokulmamalı. Okullar iki dersi de kısıtlamasız olarak verebilmelidir."

Filiz Polat'ın yöneltmiş olduğu soru önermesine eyalet hükümetinin verdiği cevapta, deneme derslerin başlamasıyla ana dil derslerinin aralıksız olarak yüzde 50'ye kadar gerilediği gö-

rülüyor.

Bu şekilde gerçek uyumun yürütülmediğini, sadece boş uyum vaatlerinin verildiğine dikkat çeken Filiz Polat, "Ders saatlerinin bir yerden başka bir yere aktarılmasıyla uyum açısından çok yanlış bir sinyal verilmektedir. Öğrencilerdeki ana dil potansiyeli görülüp değerlendirilmelidir. Bu genç göçmenler için gelecekte meslek edinmelerinde önemli bir faktör olabilir."

